

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește șosia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 30 Aprilie 1910.****Numărul 18.**

Hristos.

*Hristos a înviat! — Adevărat
c'a înviat.*

Acum niște luni am văzut o femeie originară din »Vifleimul Iudeii«. — Simplă, scundă, cu fața brună-orientală; — când am aflat, că e chiar din Vifleim, mi-a făcut impresia unei vedenii de pe alte lumi.

Puteti cugeta, de ce. — Pe loc mi-a reinviat în suflet chipul pregnant al celei mai mari figuri istorice, originară și ea din Vifleim: figura lui Hristos.

Istoria universală e, mai pe sus de orice îndoială, un excelent panteon: câți genii luminați, câți eroi și mata-dori de toată speția au viețuit cândva, toți își au locul lor pe scara vremii necuprinse; renumele lor sclipesc ca tot atâtea candelă aprinse în sanctuare mai mult, ori mai puțin depărtate. Nici una însă din figurile aste n'a lăsat după sine atâta lumină veșnic caldă și apropiată de sufletul omenirii suferinde, ca și Hristos.

Nu trebuie să fie cineva habotnic până în superstiție pentru de-a recunoaște aceasta, nu trebuie să aiureze ca și un visionar nebun, nici să aibă vreo închipuire aprinsă, ba nici măcar creștin nu trebuie să fie, și cu atât mai puțin confesionalist intolerant și ridicol: e destul să fie om întreg cu mintea acasă, spre a recunoaște mărimea lui Hristos.

Despre acest Hristos din istorie voiu să leg vreo două-trei vorbe.

Câți oameni vorbesc, în atâtea fe-luri ne prezintă fizionomia lui Hristos. Unii pretind, că acum de curând, nu de mulți ani, s'ar fi aflat un chip de-o mondială frumusețe, — și că acesta ar fi fost chipul lui Hristos; alții iar să fie cetit, numai ei știu unde, despre fizionomia lui Hristos în acele țări; iconografi bisericești — îl prezintă căre cum.

Pictorii și câțiva artiști încă îl redau arbitrar, — e lucru cunoscut. Nu odată câte-un evreu cu profil sau față

expresivă, de regulă însă câte un creștin corăspunzător, ajunge a fi distins prin aceea, că stă model: pentru a servi cu conturi la un chip de Hristos.

Dintre artiști poate Munkácsy de-a nimerit idea în al său »Mântuitorul« mai bine zic »idea«, căci doar aste-s toate numai ideografii.

Un fapt e neîndoios, că anume figura lui Hristos ca atare n'o cunoaștem. Și e firesc! — Să privim numai ființa lui Hristos mai de-aproape.

Vecinii din Nazaret îi ziceau: fiul lemnarului; căpetenia ucenicilor celor doisprezece, Petru, apoi sutașul șcl. l-au numit expres: Fiul lui Dumnezeu; creștinii adevărați din toate vremurile știm, că a fost: Dumnezeu-Om; jidanii moderni iar zice: psiholog-artist; franc-masonii: »cel mai încarnat demagog«. șcl. șcl. șcl.

Să nu uităm apoi mediul, în care s'a scurs viața pământească alui Hristos. În vâlmășala acelor vremuri clotinde, când jidovimea asuprită de Romanii trufași, — răzimată și pe prooroci — așteptă furibundă sosirea unui »Mântuitor« pământesc, care să li frângă jugul în care gemeau, — Hristos, cu a sa »împărăție cerească«, n'a cucerit spontan simpatii amăsurat menirii și minunilor sale indiscutabile. Știm doar, că a fost mereu prigonic, iar în sfârșit răstignit.

Scriitorii contimporani greci și romani iau despre dânsul, în mare parte, notițe numai ca despre un tumultuos, care a înștigat și răsculat profetăriașul exploatat.

Între astfel de împrejurări e prea ușor a ni închipui, că nimeni nu s'a gândit să-i eternizeze figura. Doar și azi, în veacul tehnice și artei dezvoltate, cine știe, câți apostoli geniali și marii sugrumate de mizerii nu se sting și trec în împărăția celor necunoscuți. — Uitare e răsplata lumii.

Romanii aveau, ce-i drept, arte în floare, — dar cine și-ar fi și adus aminte între ei, să prindă în conturi bustul unui paraponisit jidan democrat

și răsvrător, cum eră taxat Hristos din partea lor?

Iar inteligența evrească — preoțimea, astă hădă lipitoare uitată de sine, — deși vedeă zilnic pe Hristos operând, l-a ignorat din adins.

Astfel, figura lui Hristos unde a remas mai vie? — În inima obidiților și a celor ce strigau neîncetat la Dumnezeu după adevăr și răsbunare. Ea a rămas — nu ca reproducere plastică, — ci ca un faptic ideal supra-firesc, ce fulgeră într'un moment prin mii de mii de inimi sângerânde.

Generația conviețuitoare l-a cunoscut în realitate, cele următoare însă deja numai din trădării mai mult, ori mai puțin mijlocite.

Pe azi ne despart aproape două mii de ani dela Hristos. Un timp colossal acesta pentru nimicinia unei vieți pământești; — pentru noi însă cu atât mai mângăetor, când știm, că în butul ăstui colos de interval, acest Hristos nu numai ca vie amintire ci și faptic mai viează și azi între noi.

Dintre toate figurile lui Hristos, câte am văzut, mai aproape de adevăr mi-au părut niște basso-reliefuri franceze; cu deosebire un tablou, care-l arată chemându-și cei 12 ucenici, iar altul, care ni-l înfațșază vorbind de pe munte.

Nicăiri poate nu e Hristos mai simplu prezentat, decât în tablourile aste: Scund, svêlt, mai mult fireav decât în putere, cu fața obosită și brăzdată de pirotă și alergare; afară de un talat scurt, prins pe la mijloc, nici un fel de veșmânt pe dânsul. Ca un profet gânditor și agitat își chiamă ucenicii; senin, rezolūt, cu gesturi largi vorbește de pe munte.

Prea probabil, că așa a trebuit să fie Hristos la vedere.

Toate împrejurările: vremea, conținutul ei răsboinic, locul, clima, caracterul ei oriental, obârșia lui Hristos, talentul său, viața-i agitată cu condițiile și fazele ei, cu aplicările ei curate, rezolute, gravitând în popor, fără sarbède formalități, cu muncă fără

preget și pirotă continuă și biruitoare șcl. șcl. — toate ne constrâng să adoptăm ipoteza din tablourile pomenite.

Nimeni, nici înainte, dar nici după acest Hristos încă n'a dat vieții noastre pământeste o așa de deamnă și, în aceeași vreme, reală deslegare, ca și chiar dânsul.

Nici Zoroastru (v. VI. a. Hr.) nici Brahma, nici reeditarea acestuia perfecționată în Budha (v. VII. a. Hr.) nici Mahomet, precum și nici un fel de altă expresie de religie nu s'a știut înălța până la acel concept de frumusețe și pricepere a vieții omeneste, la care ne-a ridicat pe noi Hristos.

Schopenhauer, acest tip genial, dar nostim de sincer și încurcat într'ale religiei — o adorabilă mixtură de teism, panteism, deism, ateism și pesimism — face aspră critică a tot ce e în legătură cu viața noastră: de Hristos însă, deși îl pomeneste pozitiv, nu se atinge. Atât e de superior acest Hristos, peste toate manifestările geniale ale astei lumi văzute, încât nici n'are lipsă de apologia cuiva. E un colos fără pereche, care se impune ori și cui de sine. — Firește, trebuie cunoscut, doar nu poți dori și aprecia ceea ce nu cunoști, fie deloc un lucru nespun de scump pentru tine. — Adevăr vechiu: Ignoti nulla cupido.

Nici nu mai stăruim a tâlcui, cum de frumuseța vieții și expresia ei în superioritatea culturii moderne — pe lângă toată strălucirea antichității păgânești, din care de altcum azi numai ruine mai avem — stau în raport indirect cu distanța lor dela creștinism și noima lui bine propusă.

»Eu sunt calea, adevărul și viața«; — »cel ce umblă după mine, nu umblă întru întuneric« a zis Hristos-Dumnezeu, și zisa lui cine ar putea-o desminti! — Hristos, — veșnicul Hristos: cuvântul lui — adevărul de veci! Nimerit a observat Chamberlain, la locul său, că celce-a studiat odată pe Hristos cel răstignit, nu-l mai poate uita nici când.

Este atâta sfânt farmec și putere de viață neseacă în acest Hristos, pururea viețuit între noi, încât noi, credincioșii, stăm în fața lui veșnic inspirați, iar vrăjmașii lui veșnic pîpniciciți.

Mare a fost el, — iar prin mărimea lui suntem mari, nespun de mari și noi, toți câți îl pricepem.

Nu mai analizăm aci, cât a recunoscut, din mărimea lui dum-

nezească însuș *Scriptura jidovilor cîntîmporani*, — sau cum ni-l prezintă scriitorii ca Tacit, Suetoniu șcl., cari aieva l-au trecut și dânsii în cronicile lor din datele cari le-au putut afla și dela martori oculari; nu facem groaznic capital nici din faptul, că d. p. însuș Pilat, a dat cesarului Tiberiu (14—37 d. Hr.) astfel de testimonii despre *sfîntenia, minunile și învierea lui Hristos*, încât și pe Tiberiu îl cucerî mărimea lui Isus în așa măsură, că acesta deși eră împărat păgân, făcu în senat propunerea, ca Hristos să fie susceput în rîndul *zeilor scl.*¹⁾

Ne restrîngem numai la un singur atestat clasic, pe care îl datorim istoricului evreu *Iosephus Flavius.*²⁾

Acest *Ios. Flavius* (37—93 d. Hr.) — descendent altcum al preotului ierusalimitan Mateiu, strămoșul Machabeilor — a trăit în aceeași atmosferă cu cei ce au cunoscut personal pe Hristos. — A umblat însuș pe zidurile proaspete ruinate ale *Ierusalimului*, și cum eră prietin al casei romane împărătești, a mîntuit pe mulți frați de-ai săi evrei din capcană. Însuș o mărturisește. Fiindcă eră un talent strălucit, căruia doar numai *Philo* se putea asemăna în tot jurul, — aveă deosebită trecere la însuș *Vespasian* (69—79 d. Hr.), care, pe cât ni-o spune tot *Ios. Flaviu* în autobiografia sa³⁾, i-a acordat și apanaj anual (»Pensioneque honoravit annua, nihil de benignitate subtrahens donec viveret«). — Aceeș preveniență îl cuprinde și în aula împăratului *Tit* (41—81 d. Hr.), cuceritorul *Ierusalimului* (70 d. Hr.). »Defuncto Vespasiano, Titus successor in codem quo pater honore me semper habuit«⁴⁾; precum și într'alui *Domitian* (51—96 d. Hr.) »Domitianus etiam me ampliavit honoribus«⁵⁾.

Deci o auctoritate nu mai frapantă, dar nici mai mică⁶⁾, decât *Iosephus Flavius* zice despre Hristos următoarele:

»Pe aceeaș vreme fû Isus, un bărbat înțelept, de cumva e permis a-l numi bărbat. Căci eră făcător de minuni și învăța pe cei ce primiau

¹⁾ Scherer-Lampert: Exempel-Lexikon ed. II. tom. I. Freiburg 1906. p. 182.

²⁾ *Iosephi Flavii: Antiquitatum Iudaicarum II. XX. Ed. Basileae MDLIX.* — Exemplarul acesta, — la tot cazul destul de rar, — din care reproduc în articolul de față un mic pasaj, l-am aflat în biblioteca unui evreu amator de litere, Ios. Schön, director școl. în Capitală.

³⁾ »Vita Iosephi per ipsum conscripta« in o. c. p. 576.

⁴⁾ Ibidem p. 577.

⁵⁾ L. c.

⁶⁾ Verificată și prin Sf. Ieronim (346—420).

»bucuroși adevărul: și a avut foarte mulți credincioși atât dintre jidovi, cât și dintre păgâni. Acesta eră Hristos, pe care — după ce l-a răstignit Pilat, fiind părît din partea principilor neamului nostru — nici cătuș de puțin nu încetară a-l iubî aceia, cari îl iubiseră dintru'nceput. Li-s'a arătat anume a treia zi viu chiar așa, precum preziseră despre dânsul proorocii și aceasta și alte multe lucruri minunate, — și până în ziua de azi neamul creștinesc, poreclit de după acesta, nu l-a părăsit«¹⁾.

Așa evreul acesta.

D'apoi noi, creștinii? O, noi n'avem după aceste nici un cuvânt de apreciere suverană; aprecierea noastră se mîntue toată într'aceea, că cu trup cu suflet, trăind și murind, ne oferim pe noi înși-ne și toată vrerea noastră cuminte acestui Hristos, care: Om a fost și Dumnezeu deodată.

Și poate nici când nu simțim mai intim adevărul acesta, decât chiar la Paști.

Pare că și prevedința anume ar fi legat apoi această sufletească renaștere cu desamortirea și reînvierea naturii în plină primăvară.

Simțim, cum se ridică par' că un greumânt nespun de pe sufletele noastre iernatice în pragul Sfintelor Paști, și rădă a ne prea da seamă, că am prins noi puteri înlăuntrul nostru, — ne trezim voioși, sărbătorind.

E atâta sfântă pace și indestulare în geniul marelui Hristos!

Atâta scumpă mîngăere în Invierea lui sub zorile unei zile de mîndră primăvară.

Iată, că din nou resalutăm în mijlocul nostru creștinesc aceste momente fericite, acest paradis momentan, furișat pe globul nostru pămîntesc.

Străbunii noștri creștini se îmbrățișau și sărutau de bucuria Invierii lui Hristos-Dumnezeu; — d'apoi noi, urmașii lor, — noi ce facem? Practizăm oare și noi marea dragoste, hărăzită nouă de Hristos cel inviat?

Răspunsul dea-și-l fiecare pentru sine.

Incolo, acuma, să tăcem, — căci uite-i sărbătoare; e sărbătoare afară și sărbătoare în inimi, cea mai mare sărbătoare creștinescă: Paștile Domnului.

Hristos a inviat! — Adevărat, c'a inviat.

I. Roșiu.

¹⁾ *Ios. Flavii: Antiqu. Iud. I. XVIII. 6. Basileae MDLIX. p. 484.*

Complectarea Capitlului Bobian.

Promovările vechilor membrii ai Capitlului precum și introducerea noului membru a avut loc în Dumineca Floriilor, cu mare solemnitate. Serviciul divin a fost pontificat de I. P. S. Mitropolit, cu asistența Venerabililor membrii capitulari, cântând foarte frumos corul teologilor. Actul serbătoresc a avut loc chiar înaintea serviciului divin.

Dăm în următoarele cuvântul I. P. S. Domn Mitropolit și răspunsul noului canonic.

„Stat dela tot înfăleptul cere, și niciodată să nu lapezi sfatul cel de folos.“ Tovit IV 24.

În zilele lui Enemessar împăratul Assirianilor făcea Tovit fraților săi Iudeilor celor depărtați în captivitatea nineviteană milostenie multă, în altele ori pe carele din neamul său îl vedea mort și lăpădat după zidul Ninevei, îl îngropă¹⁾. Că aflase Tovit har și milă înaintea lui Enemessar, și a fost lui cumpărător.

Stăpânind însă fiul acestuia, anume Sinachirim cel ce fugise din Iudea, că ieșise într-o noapte ingerul Domnului, și a ucis în tabăra Assirianilor 185.000 de gloate²⁾: Tovit nu mai putea se deprinde pe față soțul acesta al îndurării corporali, ci ori pe carele Iudeu îl omorea împăratul Sinachirim, Tovit pe ascuns luându-l îl îngropă (că pe mulți a omorât întru mânia sa) și a căutat împăratul trupurile lor și nu le-a aflat.

Și mergând un Ninevitean a spus împăratului, că Tovit i-au îngropat pe ei, și s'a ascuns, și înțelegând că-l caută să-l omoare, temându-se s'a dat înlături³⁾. Atunci i-a luat tot ce a avut, și nimica nu i-a rămas lui afară de Ania muierea sa, și Tobia fiul său.

Ci curând pristevindu-se Sinachirim, a împărățit Sarchedon fiul lui în locul lui, și acesta puse pe nepotul de frate alui Tovit, pe Achiachar mai mare preste toată deregătoria Tătăne-său, și preste toată purtarea de grije: deci rugându-se Achiachar pentru Tovit, acesta s'a întors la Ninevi, la casa sa.

Eră la sărbătoarea Rusalelor făcutu-i-au căsenii lui Tovit prânz bun și a șezut să mănânce, și văzând, că sunt bucate multe a zis fiului său: mergi și adă pe carele vei afla din frații noștri lipsit, carele își aduce aminte de Domnul: și iată eu Te aștept. Iară el venind a zis: Tată unul din neamul nostru sugrumat zace lăpădat în târg. Atunci Tobit înainte de a gustă sărind l-a luat pe el și l-a dus la o casă până când a apus soarele; și întorcându-se s'a spălat și a mâncat pâinea sa supărat, și și-a adus aminte de prorocia lui Amos cum a zis: „Întoarce-se-vor sărbătorile voastre întru plângere, și toate veselile voastre întru tânguire,⁴⁾ și a plâns, și după ce a apus soarele Tovit s'a dus, și săpând l-a îngropat.

Iar vecinii râdea zicând: nu se teme mai mult acesta, că se va omori pentru lucrul acesta, măcar că odată pe fuga abia a scăpat: și acum iară îngropă pe cei morți?⁵⁾ Și într-aceea noapte Tovit fiind ostenit de îngropăciune s'a culcat lângă perețele curții cu fața descoperită și fiindu-i ochii deschiși, gunoi fierbinte de rândunele i-a atins, și s'a făcut albeața în ochii lui, și a mers la doftori și nu i-au tolosit.⁶⁾ — însă receptul dat de ingerul Rafail precum prin inima și ficatul peștelui prins de Tovia, a alungat spiritul cel rău Asmodeul, așa cu fierea aceluși pește fiul ungând ochii lui Tovit, și frecându-se, că-l usturea, fiul a ras de pe găoacele ochilor tătă-ne său albețele, și văzând pe fiul său a căzut pe grumazul lui și a plâns.

* * *

¹⁾ Tovit I, 14. ²⁾ IV. Imper. XIX, 35. ³⁾ Tovit I, 16. ⁴⁾ Amos VIII, 10. ⁵⁾ Tovit II, 7. ⁶⁾ I. c. 9. ⁷⁾ Tovit XI, 6.

Plâns-am și noi cu toții Prea Venerat Capitlul în 30/17 Noemvrie 1909, însă de jale, că pierdurăm pe fratele nostru al cincilea în Veneratul Capitlul după seria proedriei, pe Rev. Dr. Augustin Bunea, canonic custode, bărbat în putere, înzestrat cu rare talente, iubitor de osteneală ca nimenea altul într-acest Venerat Cler.

Rămășițele-i pământoști le-ai așezat între solemnități lugubre, în 2 Decemvrie 1909, în prezența unui public întristat, decât care mai sincer îndurerat, și mai adânc conșternat de abia se va mai fi întâlnit cândva la aceasta sfântă mitropolie.

Venit-au, cred eu, încoace să-i dea onoarea din urmă cu toții ceice de vre-o două decenii pe alocurea îi auziră graiul puternic de oratoria sacră, devotat memoriei celor adormiți în Domnul dintre frunțașii neamului nostru. Pe aceștia parentându-i, obligat-au oarecumva rudeniile, amicii și cunoșcții aceluia, ca să alege, ca trași de o putere iresistibilă, la cosciugul acestui frate al nostru, nelinitit întru împlinirea părților foarte grele ale deregătoriei sacre, cu toate acestea deapurarea gata, de a mângâia în timpuri succesive, la locuri depărtate, pe toți credincioșii, cari jelându-și adormiții, doreau să-i asculte glasul însuflețit de credință și stăruitor spre speranța vieții de veci. Venit-au, și ne-am rugat cu toții pentru odihna sufletului acestui frate mutat dela noi, fie-i țărina ușoară! și pomenirea-i binecuvântată!

Întru împlinirea datoriei pastorale de a suplini pe cât se putea, golul rămas în corul acestei Venerande Mitropolii, mă încumetai cu datul 26 Decemvrie 1909 a rugă pe Maiestatea Sa cesarea. Regele nostru apostolic Francisc Iosif I. domnitoriul nostru glorios, ca pe patronul preînalt al Sfințelor lui Dumnezeu biserici din Ungaria, ca amăsurat prescrișelor din literile fundamentale de datul 1 Februar 1807, să se îndure a înconvenință promoțiunea graduală a canonicilor de fundațiune Bobiană, așezați în trepte următoare după treapta de canonic custode.

Maiestatea Sa Sacratissimă cu preînalta rosoluțiune de dtul Viena 30 Martie 1910, intimată cu rescriptul Escelenței Sale a Domnului Conte Ioan Zichy ministru reg. ung. de culte de dtu 7 Aprilie 1910 Nru 36881, s'a îndurat a aproba și a întări promoțiunea graduală a Reverendissimului în Hristos Frate Dr. Victor Szmigelski, canonic școlastic, la statul de canonic custode, — a Reverendissimului în Hristos Frate Dr. Izidor Marcu, canonic cancelar, la statul de canonic școlastic, — și în urmă a Rssimului în Hristos Frate Ștefan Pop, canonic teolog, ales în 1 Ianuar 1904, la statul de canonic cancelar.

Dupăce prin promoțiunea aceasta locul de canonic teolog după drept și în faptă a devenit vacant: membrii de fundațiune Bobiană ai Veneratului Capitlul Miercuri în 20/7 Aprilie 1910 adunați în ședință electorală, au ales de canonic teolog pe Frăția Sa Multonorată și Clarăsimă Dr. Vasiliu Suci, profesor de sf. Teologie dogmatică, catehet în gimnaziul superior, și rector al Seminarului Junimei române gr-cat. studioase în Blaj, — după cum toate acestea mai pe larg se cunosc din preînaltelne diplome collationali, respective din decretul metropolitan de datul 20/7 Aprilie 1910 Nru ^{2982 arhiep.} ^{53 capit.} 1910, cari să se cetească!

* * *

Aceste preînaltelne litere collationali, respective acest decret metropolitan fură prezentate, cetite și publicate în ședința capitulară din 23/10 Aprilie 1910 sub Nru ⁵⁴⁻¹⁹¹⁰ ^{capit.} și fură primite cu devoțiune omagială, și dupăce canonicii promovați și cel ales făcură în aceeași ședință capitulară profesiunea credinții catolice: rugat de Preaveneratul Capitlul Metropolitan, am de a introduce în stălele lor convenite pe canonicii acum promovați și pe cel ales, și de a-i face arătați, ca pe ceice de aici încolo au să cuprindă trepte nouă în Canonul acestei sf. Biserici catedrale Mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș cu hramul Preasfintei Treimi în Blaj.

Cuprinde dară Rssime în Hristos Frate canonic școlastic Dr. Victor Szmigelski scaunul de canonic custode, și păzește interesele sacre ale bisericii acesteia întru lungime de zile!

Pe legea proedriei treci Rssime în Hristos Frate canonic referendar Alexandru Uilăcan la scaunul acum rămas vacant în corul capitular prin promoțiunea în acest moment plinită, și îndemnat de glasul Domnului „mergând învățați toate neaniurile“, sterne pentru învățământ întru lungime de zile!

Cuprinde Rssime în Hristos Frate canonic cancelar Dr. Isidor Marcu scaunul de canonic școlastic, și cu vigilanța obicinuită ocrotește averea publică, și cu dreptate judecă cauzele sacre ale familiei creștine, întru lungime de zile!

Primește acum Rssime în Hristos Frate canonic teolog Ștefan Pop din mâinile Preînaltului Patron beneficiul de canonic cancelar, și servește cu devotament statornic Capitlului și Mitropoliei întru lungime de zile!

Tot pentru proedria se cuvine Rssimului în Hristos Frate canonic prebendat George Muntean scaunul vacant prin promoțiunea precedentă, stăpânește-l în pace întru lungime de zile!

Apropie-te Mon. și Cl. în Hristos Frate Dr. Vasiliu Suci profesor și rector, de cuprinde scaunul canonicului teolog, care Ți a dat încrederea Veneratului Capitlul, pentru știința luminată cu carea strălucești, pentru hărnicia dovedită, și pentru purtările alese, cari să Te povățuească spre binele de obște, în toate zilele vieții!

Și acum Preavenerat Capitlul văzând canonul bisericii deplinit să ne bucurăm în Domnul, și înaintea feței lui să recunoaștem, că „astăzi darul Sfântului Spirit pe noi ne-a adunat, și toți luând crucea ta zicem: bine ești cuvântat cel viu întru numele Domnului, Osana celui dintru înălțime!“¹⁾²⁾

Library Cluj * * *

Canonicii promovați cum și noul canonic ocupându-și stălele, acest din urmă adresează Esc. Sale următoarele cuvinte, după cum mi-am putut însemna.

Înainte de toate, spune noul canonic, că el ar fi dorit, ca serbarea aceasta să nu fi fost niciodată, ori dacă totuși ar fi fost să fie, ea să fi fost cât se poate mai târziu. (Face aluzii la moartea prea timpurie a regretatului Bunea, în locul căruia fusese ales).

Apoi se adresează Mitropolitului spunând, că grăiește din inimile tuturor colegilor săi promovați și din a sa, când îi exprimă Mitropolitului simțăminte cele mai adânc simțite de mulțumită și de recunoștință, pentru cuvintele pline de căldură, pe cari li-le adresase.

„Dumnezeu, continuă părintele Suci, cu prevedința sa apără și guvernează toate câte a făcut, ajungând dela margini până la margini cu tărie, și întocmind toate cu folos. De aceea, în aceste timpuri grele, de grea încercare pentru biserica noastră, Va pus cărnaciul al năii noastre pe Escelența Voastră. Valurile ridicate asupra bisericii noastre sunt multe și mari. Se ridică unul după altul, așa că la vederea lor ar trebui să strigăm și noi, de groază, cei-ce suntem în ea, mântuiește-ne Doamne, că pierim eu totul! Dar un semn al Escelenței Voastre e deajuns, ca să ne liniștească inima turburată.“

„Știam noi, că Dumnezeu, Tatăl nostru, poartă grije de noi, și nu ne lasă să fim ispitiți, peste puterile noastre. O spusese sf. Paul, când zicea: „Credincios este Dumnezeu și nu vă va lăsa pe voi să fiți ispitiți, mai mult decât puteți. Ci împreună cu ispita va face și sfârșitul, ca să o puteți voi suferi. Nu cunoșteam însă, în concret, modul.

¹⁾ Strașnic. Sămbăta Stălparilor.

În care se îngrijește Dumnezeu de înmulțirea puterilor noastre, la sporirea ispitelor. Acum îl înțelegem. Minte luminată a Escelenției Voastre, experiența-Vă bogată, și mai pe sus de toate, caracterul hotărât, de care se frâng, spumegând, valorile dușmane, ne umplu de curaj și pe noi, micii văslari, a căror privire ni-e atîntită spre Escelenția Voastră. Privindu-Vă știm, că avem în fruntea noastră un cărmăciu dibaciu și hotărât."

După ce spune apoi, cum se îngrijește Escelența Sa, Mitropolitul, în praxă, de biserica lăsată în păsătorirea Dănsului, vorbitorul revine la datorințele promoțiilor și la ale sale. „Că cum și-au înțeles datorințele colegii promoția, o știți Escelenția Voastră mai bine decât mine, din trecut. Zelul lor din trecut, prin care și-au câștigat încrederea și dragostea Escelenției Voastre, li va însoți și în viitor."

„Nu mă cunoașteți însă pe mine. Eram mai departe. Sunt om și eu, Escelență, și am și eu un ideal. Idealul meu a fost, este și va fi, să muncesc, să-mi împlinesc datorințele, ca să am pacea conștiinței și să pot stă totdeauna cu fruntea ridicată. Precum în trecut așa și în viitor, vreau să fiu recunoscător bisericii acesteia sărace, care m-a crescut. Îi voi sluji și de aci încolo cu cuvântul, cu peana, și cu toate armele, de cari voi dispune, și va fi de lipsă."

„N-am umblat niciodată în viață-mi după distincții. Martori îmi sunt toți cei de față. Și dacă cu toate acestea, am fost socotit vrednic de slujba și poziția, la cari am fost ales, mă voiu ști, ca, pe cât se poate, să fiu mai puțin nevrednic de ele. Și în special: voiu avea totdeauna înaintea ochilor legile dumnezeiești și omenești. Din ele îmi voiu formula coavineștea, în singuraticile cazuri, și nu va fi putere omenească, care să mă poată momi ori să mă poată abate dela convingerile mele, împotriva bisericii și a neamului."

„N-am umblat niciodată după distincții. Ba mi-s'a întâmplat, și nu odată, de mi-s'au dat unele distincții, împotriva dorinței mele. Am făcut pașii, îngăduindu-le lege, ca să mă scap de ele. N'am izbutit. Dimpotrivă am primit porunca să le țin, ori să rămân în ele, și m-am supus poruncii. De supunerea aceasta Vă încredințez și pe viitor. Și așa, fiindcă aceasta Vă e datorința, Vă voi stă într'ajutor."

„Vă voiu ajuta, Escelență, în cărmuirea vastei noastre arhidieceze, întru cât mă lasă canoanele și-mi vor îngădui puterile. Și rog, pe Părintele tuturor, să Vă țină întreg, onorat, sănătos, întru zile îndelungate, ca să puteți îndrepta cuvântul adevărului său, cu dreptate."

„Să trăiți la mulți ani Escelenția Voastră."

CORRESPONDINTE.

Sinodul de primăvară din tractul Cluj.

Ca de obicei și după rânduiala bisericii noastre, după cum airea, așa și în tractul Clujului, la 21 Aprilie a. c. s'a ținut sinodul de primăvară. Pe aceasta zi a fost ținută și conferința prof. Dr. Vas. Suciului din Blaj, ținută în cadrele unei serate, precum și adunarea învățătorilor din desp. Cluj.

Dacă mi s'ar cere motivele acestui raport, în răspuns aș fi scurt. Oșanale necurmate și cutezate tămăieri să imbulzască în coloanele ziarelor de zi, la adresa acestora, cari joacă după cum li-se cântă; cuvinte tăetoare pentru cei, răzimați pe o individualitate bine încheșată și pe un caracter neprihănit încă. Nu vreau să dibuii după cuvinte de laudă, nu intenționez jignirea ambițului cuiva, ci vreau să prezint o oglindă credincioasă a simbolului.

Gazetele se cetesc de mulți, — așa să și cade —; mulți sub influința gazetelor își schimbă părerea, de altcum așa e și rostul lor. Nu-și ajung rostul, atunci, când în redacții predominează părerile unora, atunci când nu se îngăduie la teasc, decât cuvinte, din înlăntuirea cărora nici când nu se pot croi idei dominante, idei generale. N'am obiceiul să fac rapoarte oficioase, pentru că nu-s chemat nici să laud, nici să jignesc. Celeace urmează le trec pe hârtie cu o vădită bucurie.

Eram dedați, că din tractul Clujului s'auzim numai vești nu prea măgulitoare. Părerea celor mai mulți despre acest tract, eră una din celea mai puțin măgulitoare. Împărecheri între frați, răsbunări prin ziare, iar de doi ani de zile mult trimbițata, și acum sfârșita daraveră a notarului tractual.

Cea din urmă făcuse mult sânge rău multora. Am înțeles, că mulți învinuiau și acuzau pe șeful, că ar fi purces în mod absolutistic, ar fi nebagat în samă praxa existentă de veacuri.

Mie unuia mi-ar plăcea să fac o mică distingere. Șeful se răzima pe argumente principiare, prin urmare făcea chestie de conștiință, iar conștiința este negreșit o autoritate foarte ponderoasă; opoziția se provocă la argumente principiare, se răzima, acum mai în urmă, — pe înaltele ordinațiuni, urma a dovedit, că nici personalitățile nu erau eschise. S'a făcut deci un compromis, șeful să candideze; părinții să aleagă. Prin acest compromis în sfârșit a putut fi delăturată piatra scandelei. A rămas împăcată conștiința unora, și mântuită părerea altora. Notez, că compromisul respective părerea P. Dăianu a fost primită de toți cei prezenți afară de unul.

Unii erau nedumeriți, să temeau, că vor fi candidate persoane grate șefului. Candidarea însăși a adevărat contrarul, candidați fiind uni dintre cei mai merituosi părinți ai tractului: On. Mihalca, Romoșan și Moga, ales cu majoritatea covârșitoare a voturilor a fost P. Mihalca. Alegerea a fost foarte norocoasă, fiind părintele Mihalca unul dintre cei mai destoinici de-o parte, de altă parte dragostea adevărată frățescă s'a sălășluit din nou în inimile de unde o alungaseră vicisitudinile și împărecherile. Foarte potrivit a caracterizat momentul acesta P. Măcelar prin cuvintele, cuprinse în cadrele unui toast, cu toate că făcea parte din opoziție.

Nu se mai așteaptă decât muncă, muncă neîntreruptă pe toate terenele, fiind tractul unul dintre celea mai expuse. Credem, că și opinia multora, pe temeiul acestora, să va schimba radical.

Am ținut să ating acest moment la început pentru interesul ce se nutreă față de el. În celea următoare voiu trece pe scurt în revistă celelalte momente mai însămnate. Mă țin de punctele ordinii de zi, relevând înainte de toate meditația foarte potrivit aleasă și cu dibăcie așezată, rostită de P. Păcurariu.

După sfârșitul Liturgiei a urmat ședința sinodului și constituirea lui. Preaon. Dn. protopop, suferind de răceală, în raportul presidial a atins momentele mai însămnate pe scurt. A amintit cu o adânc simțită durere trecerea dintre cei vii a canonicului Bunea, dărnicia boerului Stroescu, relevând și aceia împrejurare, că tractul a

fost reprezentat la îngropăciunea P. Bunea, depunând și o cunună pe sicriul scumpului defunct.

S'a cetit apoi o disertație de P. Ioan Isaicu din Feneșul-săsesc de conținut pastoral-social, arătând între altele adevăratele motive ale chestiilor sociale actuale, pe cum și aceia, că deja bat la ușă, nu se mai pot împedeca, așa dar ni-se cere să ne aruncăm în val-vârtejului luptelor vieții. În partea a doua s'au atins folosul reuniunilor de cruțare și valorisare a produselor sistem Reiffeisen, arătându-se și modul încheșării acestora.

În sfârșit P. Păcurariu face o propunere, între altele foarte nimerită și îndreptățită, care la dorința mai multora nu a putut fi trecută la protocol.

Sfârșindu-se ședința a urmat prânz comun în școala de fete, cu mult mai frumos ca anii trecuți, când alergam pe la hotel.

După prânz adunarea învățătorilor din despărțământ cu obicinuita-i ordine de zi. Preoții au fost foarte slab reprezentați. Decursul adunării lasă foarte mult de dorit și îndreptat. Se pareă din samă afară prea șablonistă. În loc de a se împărtăși unele îndrumări practice, a căror lipsă e adânc simțită s'au perândat vre-o câteva îngăimări critice, cari își făceau mai mult impresia, că cei ce vorbeau, intenționau mai mult câștig pentru persoana lor, decât pentru meritul cauzei.

Ar fi vremea. Înainte cu câțiva ani cereau salariu dela noi, astăzi au salariu, dar le cerem noi spor, spor neasămănat față de trecut.

Pe 5 oare eră fixată conferința P. prof. Suciului. Se așteptă cu nerăbdare, sosind și vestea, că deja a fost răsplătit pentru munca sa. Conferința s'a destășurat în cadrele unei serate și în fața unui număr ales de inteligenți. Rămâne și aci una. Singur ștudenții universitari nu făceau confesionalism. Încolo putem zice, că în raport cu numărul mare al elitei, au participat pușini, cu toate că obiectul ales a fost unul dintre celea mai actuale, tractarea limpede și bine încheșată, argumentele din samă afară plausibile. S'au putut convinge toți de adâncă și temeinică erudiție a canonicului Dr. Suciului.

Importanța temei alese reclamă un ciclu de conferințe, nu una singură. Să vede însă, că și aci noi punem pond mai mult pe timp; vorba aluia șuntem mai englezi decât englezi, unde n-ar trebui.

Înainte de a încheia citez a-mi exprima dorința fierbinte, ca stările croite să fie cât de durabile, iar Rev. Suciului mai cerceteze orașul, în care așa de adânc să simțeste lipsa unci convingeri religioase, mai bine zis unei religii conștii.

Un participant.

Noul primar al Vienei. Colonia română din Viena prin o comisiune compusă din Dnii Gurcu, General Lupu și Mandrilă s'a prezentat noului primar al Vienei Neumayer felicitându-l pentru alegerea sa de primar al Vienei.

Dr. Neumayer a mulțumit pentru atențiunea ce i-se dă și roagă colonia română din Viena să-i acoarde aceiaș prietinie ce au avut-o românii din Viena regretatului antecesor al său Lueger, promițându-le că va avea în vedere și va țineă cont totdeauna și de interesele românilor.

Partea literară.

Hristos a înviat!

Ca soarele mândru ce 'n zări se arată,
Încins de-o lumină curată,
Ce 'mprăstie vieață și dă 'nsuflețire
La 'ntreaga ființă din fire:
Tot astfel Hristos în cerească splendoare
Mai mândru c'al zărilor soare,
Zdrobește a morții putere-infernală
Și-a treia zi 'nvie cu fală!

Prin lespede a albă a gropii răsbate,
Iar străjile cad jos culcate;
Îi prinde-un fior de uimire și frică
Și nu pot o vorbă să zică.
Doi îngeri frumoși întrupați ca din soare
În hainele lor sclipitoare
Țin veghe la groapa rămasă deșartă,
Ca vestea-Învierii să 'mpartă!

Grăbind Magdalena pornește îndată
Cum zorile zilei se-arată:
Să ungă cu balzam, cu unt de narcise
Pe Cel ce atâta-L iubise.
Dar lespede bolții-i puternic de mare
Și-atâta putere nu are, —
De dor sfânt oftează și plânge de jale,
Că vane-s dorințele sale.

Atunci ca din visuri de spaimă tresare ...
Doar par'că aude-o 'ngânare:
„Zădarnic aștepți, Magdaleno, pe Domnul,
Hristos părăsindu-și-a somnul
În zorile zilei sculatu-s'a Sfântul,
Să 'mbucure astăzi pământul ...
De-acuma nu plânge — stârșită-i durerea,
Ci mergi de-i vestește Învierea!

Ș' atunci o ființă din gol se 'ntrupează,
Întreagă încinsă în rază ...
Maria mirată privire-i întinde
Și-un dor după El o cuprinde ...
— „Ah, unde e Domnul?“ și ochii-și ridică.
— „Mario, eu sunt, — nu aibi frică!“
— „O Doamne!“ și-ndată-i căzî la picioare
Cu suflet aprins să-L adoare!

Dela Bistrița.

In vinerea patimilor.

E cald. Primăvara zâmbește din florile livezii de zarzări, ce împresoară bisericuța uitată din fundul mahalalei pustii. Deasupra crengilor albe, ca de zăpadă, crucea de abia se ițiește într'o sclipire; iar glasul clopotului se împrăstie duios. E în Vinerea Patimilor. Ușile pridvorului sunt deschise larg în lături, ca și ferestrele pronaosului. Cu capul înclinat pe piept, cu fruntea încinsă de spini, cu mâinile și picioarele pironite, Hristos zâmbește, amar și iertător, din mijlocul bisericii. Două

lumânările de ceară picură în răstimpuri, lacrimle lor fierbinți, care se scurg de se încheagă pe trupul chinuit. Câteva rândunele întră și sbor spre cuiburile lipite de marginea cafasului. Miroase a tămâie și a floare. Altarul de abia se deslușește, cu chipurile șterse ale sfinților, ce privesc ca dint'o lume de vis. În strana din dreapta un dascăl cetește somnoros. Și în curte, pe lespezile spălate de ploii, printre crăpăturile cărora troscotul își întinde vițele, se aude arare câte un pas târâit al vreunei bătrâne drept credincioase: au venit trei. Mărunțele, aduse de șale, pierdute în cațaveici, șchioapătă toate spre sfânta cruce; se opresc, bat mătânii, își mișcă buzele. repede, și lacrimiază. Apoi stau cu fruntea lipită de rogojina roasă, în vreme ce rândunelele se încrucișează, ciripind, pe deasupra, culcând în sborul lor nebunatic, flăcările celor câteva luminări ale policandrului. Perdeaua din ușa altarului se trage la o parte, și preotul cu barba albă ca și primăvara de afară, blagoslovește. Băbuștele se ridică și merg la împărțit. În ușa se iverse chipul mătușii Sultana, aducându-și strănepotul, pe Iliuță, de mână. Bătrâna se oprește și îndeamnă copilul:

— Iliuță, puiule, fă cruce...
Așa... zi după bunica: În numele tatălui.
— În numele tatălui.
— Și-al fiului.
— Și-al fiului.
— Și-al sfântului duh. Amin.
— Și-al sfântului duh. Amin.
— Așa sufletul bunicii. Hai, de-i sărută crucea, că doar ești mare; ai patru ani.

Și o iau încet înainte. Băiețelul, cu ochii mari, albaștri și speriați, cu părul încâlcit, rămâne mai în urmă, par'că îi e frică. Bunica îl îmbie după ea. Când ajung în fața crucii se opresc. Bătrâna se închină. Iliuță se uită bine, bine, și trage pe bătrână de mână, să o întrebe, la ureche:

— Bunicuțo, de ce stă oare sfântul, — așa pedepsit?

Bătrâna îl alintă, și-i răspunde:

— L-au pironit jidovii pe cruce, sufletelule; îi plin de sânge și de răni. Hai, de-l sărură și te roagă.

Și tremurând, îl ridică în brațe. Copilul privește la chipul firav, la

picăturile de sânge de pe frunte, și își amintește că așa, rănit, nu mai văzuse decât pe Gheorghită, băiatul diaconului, când îl lovide un altul cu piatră. Ca și atunci buzele i-se strâng pungă, și-i vine să plângă. Apoi se pleacă, și, ușor, cu mânușița, desmeardă fruntea îndurerată a celui răstignit; și-l mângăie:

— Săracul!... Săracul!

Și-l sărută.

În clipa aceasta scăpără o lumină tainică, strălucitoare, de se rumenî întreaga biserică. Bătrâna orbită, își întoarse privirea înspre ferestra, pe unde-și închipuia că năvăli-se soarele; dascălul alergă la mucarniță, crezând, că se încinsese cumva flăcările lumânărilor din policandru. Numai copilul simți pe obraz o sărutare caldă, ca de mamă. Când îl lăsă jos, voi par'că să spuie ceva bătrânei, dar nu mai știu ce anume.

Și eși, cum venise, de mâna bunicăi. Iar din ușa mai întoarse capul, și zimbî cuiva, — unui chip, care nici lui, ci doar numai sufletului lui se arătase. E. Gârleanu.

Domnu Hristos cu Sân' Petru.

Legendă.

De: SELMA LAGERLÖF.

S'a întâmplat pe vremea, când Domnu Hristos și Sân' Petru tocmai se întoarseră în raiu, dupăce ani de-a rândul au cutrierat pământul de-a lungul și de-a latul.

Ne putem închipui, ce bucurie a fost aceasta pentru Sân' Petru, că doar e cu totul altceva a șede pe vârful muntelui în raiu și a privi din când în când jos pe pământ, pe carele nu de mult zdrențuiți l'am cutrierat, bătând din use 'n use. E cu totul altceva a te plimbă prin raiu, ori a rătăci pe pământ neștiind oare apucă-vom undeva la adăpost, ori vom fi siliți a bate mai departe drumul prin frig și întunec.

Să ne închipuim numai, ce bucurie e, să ajungi la ținta adevărată după o astfel de călătorie. În decursul acestei călătorii Sfântul Petru adeseori se îndoia despre ținta urmărită. Nu se putea răbdă să nu se îndoiască, să nu cârtească câteodată; pentrucă bietul Sân' Petru nu-și putea închipui ce înțeles are să poarte greaua sarcină a acestei vieți pământeste, dacă Domnul Hristos e domnul lumii.

De acum nu-l mai chinuște dorința. Cum să nu se fi bucurat! Acum parcă-i venia să rădă, când se gândea la suferințele îndurate împreună cu Domnul și când se gândia, cu cât de puțin trebuiau ei să se îndestulească.

Odată, când le mergea foarte rău, încât credeă, că nu o mai poate duce, l-a agrăit Domnul și au pornit pe un deal înalt la deal. Nici cu o vorbă nu-i spusese, ce au să facă acolo sus. Au trecut pe lângă orașele dela poalele muntelui, pe lângă castelele din înălțime. Au ajuns până la strungile păstorilor și au lăsat la spate speluncile celor din urmă tăietori de lemne. În urmă au ajuns acolo unde muntele se înalță deșert, fără arbori și plante, unde-și clădi-se o colibă un sihastru, pentru a fi spre ajutorul călătorilor rătăciți. Apoi au ajuns în poienile troienite de zăpadă și mai în sus la stâncile de gheață, până unde chiar și căprioara cu greu poate străbate.

Aici, sus de tot, Domnul a găsit o păsăruică, care zăcea pe gheață fără suflare. Domnul a ridicat-o și a băgat-o în buzunar. Sfântul Petru își aduce bine aminte cum îl ispitea curiozitatea, că oare păsăruica aceea le va fi prânzul din ziua aceea. Au călătorit mult printre tablile de gheață și Sfântului Petru i-se părea, că nici odată nu au umblat mai aproape de împărăția morții ca atunci. Un vânt rece aducător de moarte fluera în jurul lor, o negură neagră ca noaptea îi acoperi pe amândoi — jur împrejur nici un semn de viață. Și erau încă numai la mijlocul muntelui. Aici Sfântul Petru îl rugă pe Domnul să-l lase îndărăpt.

— Încă nu — zise Domnul. — Îți voi arăta ceva, ce-ți va da puterea împotriva tuturor greutăților.

Au plecat mai departe prin ceață și prin ger, până ce au ajuns la un zid uriaș, care le oprea calea.

— Zidul acesta încunjoară întreg muntele — zise Domnul. Pe nicăiri nu-l poți străbate. Om pământean nu poate vedea, ce e dincolo de el, pentru că aici să începe raiul, aici locuiesc fericiții în Domnul.

Sfântul Petru nu se putea răbdă, să nu privească neîncrezător spre Domnul.

— Acolo dincolo nu e ger nici întunec, ca aici — continuă Domnul. — Acolo se desfășură primăvara în toată frumusețea ei și strălucesc lumini curate, sori și stele.

Dar Sfântul Petru nu a crezut. Atunci Domnul a luat păsăruica, pe carea o găsisse mai înainte pe gheață, și o aruncă peste zid, încât a căzut tocmai în raiu. Imdată după asta Sfântul Petru auzi o cîripire plină de veselie și cunoscând, că glasul e al păsăruicii aruncate, se minună foarte.

Apoi se întoarse spre Domnul și zise: — Dă-mi voie, să mă întorc din nou pe pământ și să sufer toate, ce trebuie să sufer, căci acum văd, că adevăr ai grăit, și că este o împărăție, unde viața învinge moartea.

S'a pogorit de pe munte și s'au început din nou prigonirea. Ani întregi nu văzuse Sfântul Petru nimic din raiu, numai călătoria într'una și se doria să ajungă în împărăția de după zid. Acum în sfârșit e acolo, nu trebuie să o mai dorească; întreagă ziua poate să se desfăteze în plăcerile cerești, a căror izvor e pururea neseccat.

De abea era Sfântul Petru de două săptămâni în raiu, și s'a întâmplat, că un inger veni înaintea scaunului Domnului, se plecă de șapte ori și spuse, că lui Sfântul

Petru trebuie, că i-s'a întâmplat ceva foarte rău. Nu vrea nici să mănăce, nici să bea, ochi-i sunt roșii, ca și când n'ar fi durmit nopți de-alungul.

Auzind acestea Domnul s'a sculat și a plecat să-l caute pe Săn' Petru. Departe, la marginea raiului a dat de el. Bătrânul stă culcat pe pământ, ca unul, ce e cu mult mai trudit, decât să se poată scula. Hainele-i erau rupte și capul îi era presărat cu cenușă.

Iar Domnul văzând atât de întristat pe servul său s'a așezat lângă el și i-a vorbit întocmai ca pe vremea călătoriei lor de pe pământ.

— Spune Săn' Petre, ce ți-a întristat astfel sufletul — întrebă Domnul. Dar Săn' Petru nu putea răspunde, într'atâta îi umplea sufletul de suferință.

— Ce ți-a întristat sufletul? — întreabă Domnul a doua oară.

Când îl întreabă Domnul a doua oară, Săn' Petru își luă de pe cap coroana de aur și o aruncă la picioarele Domnului, ca și când ar fi voit să spună, că de acum nu mai voinște parte din fericire și mărire. Domnul a înțeles, că Săn' Petru e foarte întristat, și nu știe ce face. De aceea nici nu s'a supărat pe el.

— În sfârșit trebuie să-mi spui, ce-ți lipsește — zise tot atât de blând ca și mai înainte, ba încă cu mai multă dragoste.

Dar acum Săn' Petru sări în picioare și Domnul văzu, că bătrânul nu e numai întristat, ci e și mânios. Cu pumnii încheștați și cu ochii schinteietori se apropie de Domnul.

— Dă-mi drumul din slujba ta — zise Săn' Petru. — Nici o clipă nu mai pot stă în raiu.

Domnul îl mulcomi, precum trebuia să facă și pe pământ, când Săn' Petru se înfură.

— Nu-mi pasă — dute, dar întâiu vreau să știu, ce nu-ți place.

— Numai atâta zic, că am așteptat altfel de răsplată, când am îndurat acolo jos cu tine împreună atâtea suferințe — strigă Săn' Petru. Iar Domnul a văzut, că sufletul lui e plin de amărăciune, și nu s'a supărat.

— Cum ți-am spus, ești liber, poți plecă, unde vrei, dar aș vrea totuș să știu, ce ai?

Atunci Săn' Petru îi povestește pricina nefericirii lui.

— Biata mea mamă bună, — zise — a murit de câteva zile.

— Acum știu ce ai — zise Domnul. — Pentru aceea ești năcăjit, că mamă-ta n-a ajuns aici în raiu.

— Pentru aceea — răspuse Săn' Petru, și îndată într'atâta îl covârși durerea, încât începu a plânge și a se văieta.

— Așa cred, că sunt vrednic de atâta, ca să ajungă și ea aici — zise.

Iar Domnul aflând pe cine jălește Săn' Petru, s'a întristat și el. Pentru că mama Sfântului Petru nu a fost o astfel de muiere, care să se învrednicească de raiu. În întreagă viața ei era zgârcită; ușa i-a fost închisă înaintea săracilor, pentru toată lumea nu le-ar fi dat o groșiță sau o bucată de pâne. Domnul însă nu și-a putut călca pe inimă, și să-i zică Sfântului Petru: — Fiule, mamă-ta a fost

atât de zgârcită, încât nu poate avea parte de fericirea vecinică.

— Săn' Petre, — îi zise — gândești tu, că mamă-ta ar fi fericită la noi?

— Vezi, asta o întrebi numai așa, ca să nu trăbuiască să mă ascuți, — răspuse Pentru îndârjit. — Cine n'ar putea fi fericit în raiu?

— Cine nu se știe bucură de bucuria altora, acela nici aici nu poate fi fericit — zise Domnul.

— Atunci nici alții nu se potrivesc aici, nu numai mamă-mea, răspuse Săn' Petru, și Domnul a înțeles, că observarea asta se referă la el.

Și i-s'a făcut milă, că Săn' Petru în durerea lui nu știe, ce vorbește. Apoi a stat și a așteptat, oare nu-i va părea rău Sfântului Petru de ce a făcut, și nu va recunoaște, însuș, că mamă-sa nu e de raiu; dar bătrânul nu voi să-și vină în fire.

Atunci Domnul chemă la sine un inger și-i porunci ca coborându-se în fundul iadului să aducă pe mama Sfântului Petru în raiu.

— Dă-mi voie, Doamne, să văd cum o aduce — zice Săn' Petru. Domnul prinse de mână pe servul său și-l conduse pe o stâncă, care se întindea în jos oabla, ca lumina; și-i arătă, că numai puțin trebuie să se plece, dacă voinște să vadă tocmai în iad.

Săn' Petru privi în prăpastie, dar la început nu putu să vadă mai mult, decât când privești într'o fântână adâncă. Cel dintâiu lucru, ce l'a putut vedea bine, a fost ingerul, care stă gata a plecă în adâncuri. A văzut, cum se grăbește ingerul fără frică spre întunerecul înfricoșat și cum abea își întinde aripile, ca să nu fie căderea prea repede.

După ce ochii Sfântului Petru se dedară cu întunerecul, el văzu tot mai mult. Mai nainte de toate înțelese, că raiul e pe vârful unui munte rotund, care e încunjurat de o prăpastie lată; în fundul prăpastiei e locul chinurilor de veci. A văzut, că ingerul cade tot mai jos, tot mai jos, dar încă nu ajunge la fundul prăpastiei. Săn' Petru se îngrozise, văzând, că drumul iadului e atât de lung.

— O, de s'ar putea reîntoarce cu mama! — zise.

Domnul se uită cu întristare spre servul său.

— Nu este povară, carea să nu o birue ingerul meu.

Prăpastia era atât de adâncă, încât razele soarelui nu putură pătrunde într'însa. Umbre negre domneau adâncurile. Dar ingerul par'că ar fi dus cu sine puțină lumină și lucire; Săn' Petru putu să deosebească lucrurile din adâncime. Un nemărginit pustiu de pietriș se întindea acolo, stânci adâncite se țucliau, iar printre ele luceau mocirle pline de negrele ape. Nu văzuse un singur petec de iarbă verde, un singur arbore, nici un semn de viață în împărăția morții.

Pe vârful stâncilor se acățau pretutindenea nefericiții morți, nădăjduind că vor scăpa cumva din prăpastie. Văzând însă, că nu e chip de scăpare, rămăneau locului împietriți în desperarea lor. Unii se întindeau pe jos și în vecinica lor dorința își întindeau brațele spre înălțime

iar ochii și-i țineau ținute în sus. Alții își acopereau fața cu mâinile, nevoind să vadă chinurile desnădejdiei în jurul lor. Nici unul nu mișca. Erău, cari neclintii zăceau în mocirlă și nici nu cercău, să-și schimbe starea lor mizerabilă. Dar mai grozav eră decât toate, că pretutindenea erău leghioane întregi. Fundul prăpastiei asemenea eră acoperit numai și numai cu capete de oameni și trupuri inghesuite.

Pe Săn' Petru îl apucă din nou neliniștea.

— Vei vedeă Doamne, că nu o va găsi — zise.

Domnul îl privi tot atât de trist, ca și mai înainte. Bine știă, că cu privire la inger Petru n'are motiv de a se teme.

Dar Săn' Petru bine vedeă, că ingerul în mulțimea uriașe nu dă îndată de mamă-sa. Cu aripile întinse plutea acela încoace și încolo prin prăpastie, căutând în toate părțile.

Atunci un nefericit zări ingerul, ce plutea prin adânc. Sări în picioare, își întinse brațele spre el și strigă:

— Ia-mă cu tine, o, ia-mă cu tine!

Deodată se porneste o mișcare printre cet. Milioanele ce însătează în adâncurile iadului sar deodată în sus, își ridică brațele și se roagă de inger, să le ducă cu sine în raiul fericirii. Vaetele lor se ridică până la Domnul și la Săn' Petru, și inimile amândurora se string de milă și durere.

Ingerul plutea deasupra celor osândiți, și precum se îndreptă încoace și încolo, căutând pe aceea, după care fū trimis, osândiții îl urmăreau cu toții dând unul peste altul. Credea-i că-i mână vre-o furtună.

În urmă ingerul zări pe cea căutată, își încheie aripile pe spate și repede, ca o săgeată se aruncă la ea. Sfântul Petru scapă un strigăt de bucurie; el văzū, cum îmbrățișează ingerul pe mamă-sa și o ridică la dânsul.

— Bucură-te, bucură-te tu, cel ce aduci pe mamă-mea!

Domnul își puse încet mâna pe umărul servului său, ca și când l'ar fi domolit, să nu se bucure înainte de vreme.

Sfântul Petru numai că n'a plâns de bucurie, că mamă-sa e scăpată. Nici nu-și putea închipul, ce i-ar mai putea despărți de olaltă. Mai mare-i fū bucuria, când văzū, că ori cât de repede o ridicase ingerul pe mamă-sa, vre-o câțiva osândiți dintre cei mai sprinteni se acățaseră de ea, ca să ajungă cu dânsa și ei în raiu. Erău vre-o doisprezece cei ce spânzurău de haincele bătrânei. Sfântul Petru gândia în sine, ce cinste e pentru mamă-sa, că scapă atâtea suflete nefericite din osândă.

Ingerul nu se opunea. Se părea, că sarcina lui nu e grea. Zbură, zbură în sus, și nu-și clătea mai tare aripile, decât cum ar duce o păsăruică moartă în ceriu.

Dar atunci văzū Săn' Petru, că mamă-sa începe a descleștă de pe sine pe nefericiții, ce erău acățati de vestmintele ei. Le apucă mâinile, le desfăcea de getele, așa, încât aceia unul după altul căzură în iad. Săn' Petru auziră cu urechile proprii cum se rugău și se tânguiau. Dar bătrâna nu se putea împacă cu gândul, că afară de ea să se mântuiască și alții; îi scutura de pe sine și-i arunca în adâncime. Iar cei ce cădeau umpleau văzduhul cu vaetele și blăstemele lor.

Văzând acestea Săn' Petru strigă și rugă pe mamă-sa să fie cu îndurare. Dar bătrâna nu voiă să audă nimic, ci continuă cum a început.

Săn' Petru văzū, că din ce devine mai ușoară povara ingerului, de aceea zboară mai încet și mai încet.

În urmă numai un osândit spânzură încă de mama Sfântului Petru. Era acățat de grumazii ei, și plecându-se la urechea ei o rugă cu foc, să-l lase să ajungă și el în raiu. Erău deja atât de aproape, încât Sfântul Petru își întinse brațele spre a primi pe mamă-sa. Se părea, că ingerul are lipsă numai de câteva mișcări de aripi, și va fi în vârful muntelui.

Dar deodată mișcările aripilor lui se curmară. Fața i-se întunecă ca noaptea. Bătrâna adecă să întinse îndărăpt și apucând cu mâinile sufletul, ce-i atârna de gât, îl zmânci, îl rupse, până ce îi reuși a descleștă mâinile bietului osândit și astfel ea scapă de cel din urmă soț al ei.

În momentul acela, când bietul osândit căzū, și ingerul se scufundă câțiva stânjini la vale. Se părea, că nu-și mai poate ridică aripile.

Intristat privi la bătrâna, apoi o lăsă și o scapă, ca și când dânsa ar fi prea grea pentru dânsul.

Apoi cu o avântare se repezi în raiu. Iar Săn' Petru zăcū mult timp la pământ, fără a zice o vorbă... plângea amar și Domnul stătea lângă el și-l privea tăcut.

— Săn' Petre — zise glasul Domnului — nu credeam nici odată, că tu vei mai plânge, după ce vei fi ajuns în raiu.

Atunci bătrânul serv al Domnului își ridică capul și-i răspunse:

— Ce raiu e acestă, unde aud plânsul iubitorilor mei și văd suferințele deaproapele meu.

Fața Domnului se întunecă în durerea-i nemărginită:

— Nimic nu v'aș dori vouă tuturoră mai bucuros, decât un astfel de raiu, care e plinirea fericirii curate și strălucite — zise. Înțelege, tocmăi pentru aceea am mers între oameni și i-am învățat ca să-și iubească pe deaproapele lor, ca pe sine înșiși. Pentrucă să știți Săn' Petre, că până când nu vor face așa, până atunci nu va fi loc nici în ceriu nici pe pământ, unde să nu-aibă parte de durere și întristare.

Trad. de: Simion Gocan.

Înviere.

Toate dorm — e liniște
Luna doar veghează,
Peste munți și văi vărsând
Palidele-i rază...

Obosit de-atâta sbor
Chiar și vântul tace...
Duse dorm izvoarele
În a nopții pace.

Dar de-odată clopote
Sună-'n zări frumos...
... „Inimele sus creștini
„C'a-'nviat Kristus...”

Sandu Bujor.

Nea-mielușor.

Schiță scrisă pentru »Unirea«.

E-o dimineață caldă de Maiu. Soarele din adâncuri senine cerne un potop de raze binecuvântate peste livada Părintelui Mirea. La adierea ușoară a zefrului primăvăratice cireșii își scutură petalele de flori ce par ca niște roiuri albe de fluturi. În livadă e vieată, veselie și întinerire. Prin desis de frunze paserile dau frumoasele concerte, întrecându-se unele pe altele prin cântecele lor pline de vrajă și de farmec, de ți-i mai mare dragul să le-ascuți.

Soarele răsăfându-și chipul în picăturile de rouă de prin ierburi, le dă sclipirea mărgăritarelor de aur. Ici colo de prin pajiștea de iarbă își ridică fruntea vre-un toporaș albastru, vre-un brebenel roșiatic ori vre-un clopoțel albiu, pe când sfoasele vioarele își tupilează smeritul chip pe sub umbrele tufișelor. Un mieluț drăgălaș legat la gât c'o cordică roșie și cu'n zurgalău zburdă prin largul livezii — de par'că a lui ar fi livada toată.

Elenuța, fetița Părintelui Mirea, numărând vre-o cinci primăveri, ziu-luca 'ntreagă se joacă cu mieluțul, pe care l'a botezat: »nea-mielușor«. La început eră cam sălbatic, dar acum a devenit blând de tot. Se lăsă să fie netezit și dezmiertat pe coamele albe ca ninsoarea de mănuiștele îngerești ale fetiței, ba să fie și tras de urechi, când nea-mielușor nu eră cuminte. —

Par'că și el se deprinsese cu fetița, căci cum ea lipseă, îndată îi ducea dorul, behăind într'una ori ne mai voind a paște cu atâta poftă. Cum zări mieluțul că fetița intră în livadă, sări zburdalnic înaintea ei. Sosind în preajmă-i, începū s'o lingă pe mâni, spre semn de smerită supunere; să-i privească în ochii albaștri, ca și când ar fi vrut s'o întrebe cum se mai află; ori să se gudure pe lângă copilă, numai de l'ar alintă și iar mângăia părul alb ca laptele.

— Ce vrei nea-mielușor? — întrebă Elenuța pe mieluț mângăindu-l pe frunte. — Haidem, nea-mielușor, să culegem vioarele pentru mama. — Și amândoi o luară la fugă, dar tot mai sprinten eră mielușorul, devremece ajunse cu mult înaintea ei în fundul livezii, unde se aflau tufe de vioarele, al căror miros plăcut îmbătau întinderile grădinii.

Copilița ostenită de fugă se așeză pe covorul ierbii înrouate alătura de nea-mielușor la umbra unor nuci stufoși.

Elenuța netezind mieluțul, îi mai îndreptă cordeluța răsucită, îi curăția

părul de firele de iarbă și rupea niște foi de grăușor, pe care nea-mielușor îi le păștea din mână. Mieluțul de-prins să pască din mână-i, infulică grăușorul proaspăt cu poftă și nesaț.

— Ți-a ajunge, nea-mielușor, acum haidem să culegem viorele. — Și amândoi se sculară. Fetița începă a se tăvăli după viorele, pe care le culegea într'un paneraș ce-i anină de gât.

Fetița alergă dela o tufă la alta și mieluțul se ținea după dânsa, vâ-rându-și botișorul pe unde Elenuța își întindea mâna și zbrâncindu-l îi zicea uneori:

— »Fi cuminte, nea-mielușor, că te trag de urechi!« Dar el par'că din adins o împiedecă să culeagă și să rupă drăgălașele floricele — până când o scoase din răbdări, că Elenuța îl și apucă de urechi:

— Ai să fi cuminte, nea-mielușor, ori nu? — Mieluțul în clipa asta de suferință scoase un behăit jalnic; apoi iar își începea treaba de mai înainte, sburdând în jurul fetei de-a mai mare dragul; de-aș vâri pretutindeni botișorul ori de a-i linge mânușițele albe.

Elenuța umpluse panerașul cu viorele și agățându-l într'un tufiș de pomușoară, alergă să-și umple și pesteluța. Pe când Elenuța se trudea după flori, mieluțul se învârtea pe lângă paneraș. Și trăgându-l de cordică, îl răsturnă cu flori cu tot. La început el miroseă numai parfumul lor ori le sărută chipul vrăjit, dar la urmă îi veni ispita să le guste — și dând de gustul lor, începă să le infulice rând pe rând.

Cum le gătise, iar începă să se gudure sglobiu pe lângă fetei, de pe ai cărei obraji îmbujurați curgeau stropi de sudoare.

Copilița se miră de ce nea-mielușor miroasă așa a viorele?

— Nu cumva, nea-mielușor, mi-ai fi papat viorelele? — Și pe loc Elenuța își întoarse privirea spre tufărișul de pomușoară. Zări de departe panerașul răsturnat la tulpina tufei, iar în preajmă-i nu zări nici o viorică. Porni să cerceteze izprava lui nea-mielușor.

Fetița desprinse dela brâu pesteluța plină cu viorele și le puse de-o parte. Apoi ridică panerașul, câtă pe alături viorelele, dar zări numai niște frunze și flori răzlețe ori niște codițe stâlcite.

După dânsa pe loc alergă și mieluțul sburdând și alintându-se în juru-i ca și cum n'ar fi de loc vinovat.

— Apoi, nea-mielușor, dacă-i așa, să ști că ne-am supărat! Eu să culeg viorele ca tu să le papi? Frumos e asta? ...

Dar pe când ea îl muștră, mieluțul dădea să desfacă cu botișorul și pesteluța cu viorele.

— Uite colo, nu cumva ai pofti să-mi papi și florile din pestelcă? Stăi, că te învăț eu, nene-mielușor, să-mi fi cuminte și să nu-mi mai papi de altă dată floricele!

Elenuța dupăce urechiasse pe mieluț, îl legă de-o tufă cu cordeluța desnodată de paneraș.

Mieluțul începă a se smânci, a behăi dureros, a bate cu labele în pământ — dar nu eră chip de scăpare.

— Așa-ți trebuie, nea-mielușor, dacă nu ești cuminte și nu te porți frumos!...

Elenuța răsturnă florile din pesteluța în paneraș și o porni spre casă. Mieluțul văzându-se rămas singur, legat de tufiș, începă a behăi mereu după dânsa.

Fetița la început să făcă că nu-l aude, dar apoi se opri pe loc și întorcându-și capul înapoi, îi se făcu milă, când văzu pe nea-mielușor că să sbate așa de tare de dă să rupă panglica.

Se apropie de mieluț cu pași mărunți și-i grăi:

— Nu mai plânge, nea-mielușor, iată îți dau drumul, dar de altă dată să fi cuminte, și să nu-mi mai papi viorelele!...

Pe când Elenuța deslegă mieluțul el îi lingeă mânușițele, ca și când ar vrea să-i ceară iertare.

Într'o fugă o porniră amândoi spre curte.

— Mamă, mamae, mămică ... uite ți-am adus viorele, strigă Elenuța zărind pe maică-sa, care în aceeaș clipă eră s'o chime la masă. — Numai că nea-mielușor mi-a păpat un paneraș de viorele!...

— Lasă, puica mamei, că de azi încolo n'are să ți-le mai pape.

* * *

Soarele dădea într'apus. Fetița preotesei se jucase toată după-amiaza cu nea-mielușor. Îi gătise o salbă de flori numai din toporași, brebenei, stelișoare, clopoței, viorele și ciuboțica cucului, pe care i-o anină de gât, iar de floare la ureche îi puse două mlădițe de cireș. Mieluțul eră gătit ca de sărbătoare ori de nuntă, — nu știă, sărăcuțul, ce sfârșit îl așteaptă în curând.

Pe când Elenuța împodobise mieluțul în straiuri de flori, maică-sa o strigă:

— Elenuț-o-o, hai la mama, iute, iutișor ...

Ea într'o clipă porni la fugă împreună cu mieluțul.

— Vin' la mama, fuguța, vino puica mamei, vino... Elenuța deschise portița livezii, iar pe lângă ea se furisă și nea-mielușor, pe care nu-l lăsă niciodată în ograda bisericii. De aceea feteița îi strigă:

— Nea-mielușor fă-o înapoi în livadă.

— Lasă-l, mamă, și pe mieluț.

— Aha, vrei să vezi cum l'am gătit cu flori? Uite cât e de frumos!

— Bine, maică, bine, — că de-acum n'ai să-l mai gătești ...

Fetița făcă niște ochi măhniți și privi cu nedumerire în ochii mamei, nepricepându-i gândul.

Mieluțul privea liniștit și cu blândeță în ochii stăpânei, de par'că întreabă, ce rău i-a făcut de vrea să-i curme așa de curând zilele?

Și așa pe neștiute se apropie de Elenuță în această clipă de tristă presimțire, gudurându-se pe lângă dânsa și milogind îndurare. În aceeaș clipă feteița zări pe moș Gheorghe că vine spre ei cu un cuțit mare în mână. Copila pricepând că trebuie să se despartă de nea-mielușor, începă să plângă amar.

— Nu plânge, puica mamei; mieluțul n'a fost cuminte și de aceia l'om tăia. Are să-ți aducă moș Gheorghe altul mai frumos și mai cuminte care n'are să-ți mai pape viorelele!

— Nu vreau, mămică, nea-mielușor e al meu; eu nu-l dau nimănuia. Eu nu vreau altul, — nea-mielușor de acum are să fie cuminte, rosti feteița cu lacrimi în ochi și apropiindu-se de mieluț, îl întrebă:

— Nu-i așa, nea-mielușor, că de-acum ai să fi cuminte? — Și drăgălașul dobitoc privea cu atâta blândeță în ochii ei plânși de par'că spunea: »da, am să fiu cuminte!«

Apoi feteița îl cuprinsă de gât cu amândouă brațele și de-abea puternica mână a lui moș Gheorghe o pută desprinde de mieluț, care behăia așa de tânguitor. Pe când moș Gheorghe dădea să ia în brațe mieluțul și să-l ducă în livadă de-a'l înjunghia, Elenuța se mai repezi încă odată să mai sărute pe nea-mielușor pentru data cea din urmă.

Mieluțul privea trist în ochii îndurerați ai Elenuței, care se istovea de plâns, și pe când îl cuprinsă să-l

sărute, de asemeni și nea-mielușor o lingeă pe buze și pe mânușite. — Așa și-au luat rămas bun.

Maică-s'a în urmă luă pe fetiță în brațe și-o duse în odae. Când biata copilă auzi sbiarătul mielușului înjunghiat, se sfâșia de durerea mielușului așa de iubit și-l strigă mereu pe nume:

»Nea-mielușor, nea-mielușor!«

Dela Bistrița.

La Paști.

*Pe codru vântu 'nfuriat
Îl iartă, — și-i dă pace;
Iar valul vecinic sbuciumat.
Cuminte-i azi și ... tace.*

*E milă soarelui de flori,
C'o rază le trezește,
Desprinde vâlul de ninsori
Și chipul li vrăjește.*

*Un cântec blând răsună 'n crâng
Curmând mereu tăcerea,
Mă 'ndeamnă firea să nu plâng,
Să-mi uit de-acum durerea!*

*Din ochii veseli curg zimbiri
La vieață doar te 'mbie ...
În taina molcomitei firi
Hristos din morți învie! ...*

Dela Bistrița.

A d a m.

Alungat din dulcea țară
În surgun trist răfăcesc
Și 'n sudoarea feței mele
Pânea neagră mi-o muncesc.

Lanul meu e ars de soare,
Plin de petre și de spini;
Roua lacrimelor mele
Picură pe măracini.

Și sudoarea feței mele
Curge pe ogor uscat,
Ca sămânța să 'ncolțească
În sudoarea, ce-am vărsat. —

Surgunii din țara păcii
Lungă luptă-i vieața mea ...
Vail și fiii mei deacuma
Se vor naște spre-a luptă.

Crâncen e să lupși cu-un tigru,
Crudă luptă-i cu un leu;
E mai crud și crâncen însă
Să-te lupși cu trupul tău.

Mintea frage sus spre ceruri,
Trupul frage la păcat:
Ține frâul strâns, Adame,
Strânge frâul ne 'nceaf!

... Unde ești, o dulce țară?
Dulce Eden, unde ești?
Ah! la poartă ta vibrează
Spada 'n brațe îngerești!

Ioan Ferent.

Primăvară.

O pajiște fragedă ursită a fost în primăvara asta să urzească și să țese cu iarbă verde toată întinderea, din capul satului până în Murăș. O pajiște bogată și moale, potrivită bobocilor.

Și pajiștea asta e vicleană de minune! Se învâlește cu raze curate de soare, se împodobește cu boboci aurii, apoi se gudură pe lângă inima sârmanilor băieți ca un pisoiu; — și tot ar mai încerca cineva să-i țină acasă? Și-a găsit-o!

Roua încă n'a sorbit-o soarele, și Ionuț al Măriei se și ivește pe marginea dinspre sat. Cu capul gol, în cămeșuță albă și desculț. Ei, dar ținuta lui ștregărească plătește o lume: se proptește într'un băț subțirel, iar biciul cu codoriște frumos încrestată se 'ncolăcește în văzduh. Eșise să păzească un gânsac, doua găște și un pumn de bibilici. Slujbă grea, nu glumă!

Ionuț e fălos. A ieșit doar cel dintâiu cu cârdul lui de găște. Biciul lui, bățul lui deabunăseamă n'au seamăn. Apoi bibilici? — stropi mari de aur risipiți pe un câmp verde. Și tot să nu fie fălos?

Dar i urit. N'are cu cine să schimbe o legănată de vorbă. Măcar ieri ce bine și-a petrecut. Eră el, Gligoru Sandului, Gheorghica lui Goga, Marinu Ilioaei și Niculița Popii. De-ar nimeri odată! Dar nu se zărește nimeni. Și e silit să se uite la bibilici. Uite, cel dela margine! Prinde un firicel de iarbă tocmai pela mijloc. Cum zmâncește!... odată, de douăori, de trei ori, ... nu se rupe. Încă odată!... Bată-l, să-l bată! A picat în coadă. — Și un zimbet îi scapă lui Ionuț de pe buze. — Dar bobocelul se năcăjește rău. Aleargă supărat și cătrănit la mamă-sa să i-se jeluiască. Nu are să plângă?, — se 'ntreabă Ionuț în mintea lui. Nu! — doar uite, ce gureș e. Cu câtă dragoste își încovoie mamă-sa grumazul și-i șoptește, și-l îmbărbătează.

Hop! E primejdie. Gânsacul, — care mai înainte ciupără împăcat iarba, și numai arareori își înalță capul să cerceteze împrejurimile, — acum drept, răsboinic, scrutează depărtarea... Un strigăt sfâșietor vestește, că se apropie prietini și nu dușmani. Iar gânsacul s'aplecă galeș să povestească ceva soațelor despre cei ce vin.

— U-u-a, măai Ioonuț! — chioti un alt glas argintiu. Eră alui Niculiță.

Amândoi acum sburdă de veselie. Sânt doar de-o samă, și-i leagă strâns deolaltă aceeaș copilărie, senină, caldă.

— Dăm?

— Să vie numai și ceilalți, răspunde Ionuț.

Abia apucase să isprăvească vorba, au și început să-i lămurească glasurile celorlalți, că n'au să mai aștepte mult. Într'adevăr de pe toate ulițele marginii aceleia de sat curgeau cârdurile de găște vesele, în urmă cu păstorii lor. Toți cu aceeaș sănătate pe față, aceeaș sburdare în căutătură, cu acelaș viers de argint. Toți au bețe subțirele, și biciuri cu codoriște învrăstată.

— Haideți măi, de-apurecatele!

— Haideți! — răspund toți într'o năvală.

Se pornesc bucuroși. Ca la o zvârlitură bună, pe o dâlmuță se așază în șir oblu. Cel din fruntea șirului, Gligor, ia bățul, îl prinde de-un capăt, se pitulă pe-o coastă, apoi cu mâna 'ntinsă ridică bățul, îl trânteste de câtevaori să vadă, de e destul de tare pământul, și destul de elastic e bățul; când a găsit locșor potrivit îl mai ridică înc'odată, apoi îl trânteste vartos la pământ. Bățul izbit cu putere fuge, năvălește în capete. Tot așa face fieștecare. A căruia ajunsese mai departe e vătavul, iar a căruia e mai aproape e sluga. Sluga stringe bețele, vătavul îl purecă.

— Gheorghică, ești slugă.

— Ionuț, tu ești vătav, strigă vesel Marin. — Ei adecă țineau totdeauna laolaltă.

Gheorghică aduce bețele, apoi fără să zică un cuvânt, rușinat se pune la pământ, se strânge ghem, își acopere fața, și așteaptă. Ionuț ia toate bățele, le prinde cu amândouă mâinile, și-l freacă fără milă pe șira spinării întrebându-l:

— Câți pureci te mănacă?

— O sută!

Îl mai treacă odată și mai puternic:

— Câți te 'nghimbă?

— O mie!

— Așa să fie!

În urmă trebuie să găcească care bătă a cui e. Dupăce au isprăvit și cu asta, jocul se începe din nou.

Sârmanul Gheorghică! — trecând la locul lui de zvârlit abia poate să-și înădușe o lacrimă, un sughiț, care cearcă să-i rumpă coșul pieptului, nu de durere, dar de rușine.

Și soarele îi poleiește pe toți deoptrivă cu darul razelor sale.

„Vieață le-a dăruit“.

Întrebatu-te-ai cititorule, care este lucrul, ce dă putere celor ce sufăr? Înteles-ai ce face pe paralizatul, acela ce își tărește zilele cerșind. să nu-și puie capăt vieții? La mulți desigur contribuie acel contact vital, la joie de vivre a gutosului lui Zola; dar atât nu e destul.

Sunt nenorociți, cari nu pot simți absolut de loc bucuria de a trăi. Închipuiți-Vă un paralizat, chinuit de suferințe fizice și persecutat de ai săi. Ce plăcere poate el simți dela vieață? Nimic nu-l poate împiedeca a-și pune capăt vieții, afară numai de credința, că suferă spre a ajunge la țelul mult dorit al unei alte vieți mai fericite.

Dar nu se simte mai bine acest adevăr decât de oamenii, cari prin mintea și temperamentul lor sunt chemați a conduce vieața popoarelor. Nu este vieață mai amărată, ca vieața omului public. Pentru cei mai mulți înseși acele nimicuri reprezentative, de cari li învidiează mulțimea, sunt adevărate suferințe.

Pentru toți însă atacurile nedrepte vrăsmășia potrivnicilor, nesuccesele, nerecunoștința lumii sunt păhare otrăvite, din cari sunt siliți să guste.

Și azi, între oamenii aceștia sunt mulți, cari sunt lipsiți de mângâierea credinții. Și amară este pentru aceia cupa suferințelor. Când sunt bârșiți, ei nu se pot mângâia cu aceea, că Mântuitorul i-a asigurat de fericiri.

rea celor ce flămânzesc și însetează de dreptate. Când nu pot realiza bunurile lor intenționi, ei nu cred, că se vor bucura de fericirea celor isgoniți pentru dreptate. Când soarta li răpune, când cei pe cari i-a ajutat îi ocărăște, când norodul nerecunoscător îi gonește, zicând tot cuvântul lor împotriva-le; oamenii aceștia necrezând, că plata lor este în ceriuri, desnădăduesc.

Și au săracii de ce să desnădăduiască. Nimic pe lume nu e mai dureros, decât să spui adevărul și să nu fii crezut, să faci binele și să treci de rău făcător, să te jertfești pentru neamul tău și ai tăi să-ți dea cu măciuca în cap. E oribil, că nu este om, care de bună voie, adăstându-se la așa ceva, ar intra în luptă; numai Hristos pentru că eră Dumnezeu a făcut aceasta.

Urmașii lui, creștinii, deși oameni, găsesc în pilda Mântuitorului mângâiere, de câteori răutatea lumii îi atinge; desigur ei nu pot ajunge perfecțiunea dumnezeirii, dar din mila Domnului ei pot găsi în sufletul lor destulă mângâiere, când se judecă, că au vorbit ori au lucrat bine.

Și dintre oamenii publici, numai adevărații creștini au suportat cu resemare și fără șovăire loviturile vieții politice.

Napoleon la Sant-Elena, pentru a rezista suferințelor sale, a avut nevoie să aibă pe Domnul lângă el: acest geniu a cerut dela englezi un preot, care să-i slujască sfânta liturgie. Suferințele morale și fizice ale Împăratului le-a vindecat, mai mult decât ori-ce, preotul italian, care săvârșia sfânta jertfă pentru prizonierul Europei.

Mângâierile, ce dă omului credința, nu se pot înșiră aici, destul, că putem asigura că cel fără credință nu e capabil să birue răutatea lumii.

Credinciosul singur, rob ori stăpânitor, poate birui lumea, căci el are sub ochi pe Iisus Hristos, care prin înviere cu moarte pre moarte călcând, celor din morminte vieață dărnitu-le-a

În mormintele, în cari lumea așează pe cei, ce vor binele și adevărul, Hristos dă vieață, fiindcă Hristos a iuviat!

București 1910.

Muriu Theodorian.

Cântec.

*Se pierde și raza din urmă
În lumea sclipirii de pară
Și vine cu freamătul dulce
Povestea iubirii de seară.*

*Cântarea duioselor frunză
Cu șoapta 'nsărării să 'ngână
Și dorul mă duce departe
Și jalea mi iarăși stăpână...*

*Sănină din vremuri de-odată
Dragostea jalea-mi alină —
Și visuri mă farmecă iară
Și 'n sufletu-mi doruri suspină.*

*Cerească și tainică vine
Vrăjirea de seară din stele —
Și luciul sclipirii de aur
Se 'ngână 'n visările mele.*

V. R.

Situațiunea bisericii catolice în Rusia.

Guvernul rusesc începe din nou a restrânge »libertatea presei« — a constrânge »libertatea cultului« și »confesiunii« — ce de altminterlea fuse proclamată prin decret împărătesc în urma războiului ruso-japonez.

E cunoscut, că în puterea aceluia decret zeci de mii de aderenți ai pravoslavismului se întoarseră în sinul bisericii catolice. Și se convertiră nu numai Rutenii, foști cândva uniți, mai apoi rusificați și pravoslăviți cu cnota, ori amenințați de guvern cu surgunirea în Siberia ori cu ștreangul în citadelele închisorilor — în caz de nu se muscălesc, — ci se convertise și un număr considerabil din elită rusească, din cei mai de frunte direcționari guberniali. Asta o dovedesc statisticele tuturor consistoarelor ortodoxe din Rusia.

Ministerul¹⁾ rusesc de interne poșede o acurată statistică a persoanelor trecute la catolicism din 17 April 1905 — 1 Ianuarie 1910. După statistica ministerială au părăsit pravoslavismul 233981, din cari 168459 în Polonia rusească, iar 65522 în cele 9 gubernii din Rusia.

În fața miilor de convertiri momentane, la ordinea zilei, clerul ortodox îngrozise. Dar nu atât îi îngrozi colosala pierdere a credincioșilor, ori catolicizarea nenumăratelor parohii cu păstori cu tot, — cât mai mult teama, că în momentul de față să nu se nărue temelile putrede ale pravoslavismului, ce fuse atât de zguduit de forța catolicismului.

Și e lucru remarcant, că întreaga presă rusească, nu numai că nu puse cuvânt de apărare în cauza ideii ortodoxe, — ori în chestia panslavismului, ci aceiaș presă, odinioară atât de dușmană catolicismului și atât de rău dispusă față de papism, porni o teribilă polemică cu biserica pravoslavnică cu clerul ultra-conservatist și arhi-fanatic — dovedindu-le, că-s niște »morminte spoite, pline de putregai«. Si asta luptă inversunată a presei se întorcea — bine înțeles — în favoarea ideii și cauzei catolice.

Iar din acele zilnice convertiri, presa luă puternice și convingătoare argumente, că nu interna convingere religioasă susține și apară pravoslavismul, ci numai fanatismul cu forța lui brutală. Astfel, când s'a dat conștiinții naționale libertatea de a gândi și de a crede, conform convingerilor personale, — s'a arătat în deajuns — spre rușinea bisericii și societății rusești — că mii și mii de conștiinți erau silite să creadă și să gândească altfel, după cum li dictă propria conștiință. Presa ajunsă să procească, că, ori mai curând — ori mai târziu, trebuie să vină vremea nouă cu curente ei moderne, de progres, de lumină, de adevăr, și în vechea Rusie; să desmorțească și să învie societatea rusească din actuala stagnațiune, și să răstoarne ideile și teoriile învechite ale unui cler intolerant și fanatic și ale unui guvern retrogresiv și ultra-absolutist²⁾.

Acel curent anti-clerical îl simțirăm și noi în România, tot pe aceiaș vreme, pe

¹⁾ Cfr. revista polonă »Nowy Dzwonek« Kraków, 1910. Nr. 6.

²⁾ Cfr. gazeta »Novaja Vremja« Petersburg, 1908. Nr. 28 - 39.

când presa română desvâliă păcatele sărmanului cler românesc¹⁾.

În Petersburg, în vara anului 1908, se ținu mare Sinod, în care Primatul împreună cu toate prelaturile ierarhiei greco-orientale din Rusia desbătă chestia convertirii, întemeiând legi și canoane, cu scop tendențios, doar numai de-ar putea opri în sinul bisericii mântuitoare (sic!) sumedenia candidaților ce îmbrățosau biserica catolică, care-i duce la vecinică pierzare²⁾. (sic!)

Luară chiar măsurile cele mai grave pentru a înlătură cazurile atât de dese de apostazie (!), dând timp de lungă răsădărire, de probare, — de rugăciune tuturor ce voiau să părăsească maica biserică pravoslavnică.

Numai că spre norocul neoconvertiților acele legi făurite de sf. Sinod nu fură întărite de Țar!

Azi însă guvernul constrânge și îngreuează cazurile de convertire și aprobază propunerile sinodului, mai deunăzi respinse. Nu de mult senatul rusesc (Duma) dădu alt decret, ca toți convertiții, cari nu vor fi înștiințați consistoarele lor respective, pentru a fi eliminați din numărul credincioșilor pravoslavnici, — până la 1 Ianuarie 1910, să fie considerați ca aderenți ai pravoslavismului. Iată unele puncte:

1. Oricare pravoslavnic, care se căsătorește cu o catolică (idem vice-versa) *eo ipso* partea catolică trebuie să treacă la ortodoxism.

2. Preotului catolic e absolut interzis de a cununa pe miri de confesiune mixtă, adică pe un pravoslavnic cu o catolică — sub pedeapsa de a pierde slujba parohială plus amenda.

3. De asemenea preotului catolic e interzis de a boteză catolicește pe un copil pravoslavnic, ori de a consimți și colaboră la convertirea copiilor minori sub aceiaș pedeapsă.

Și se înțelege dela sine câte greutateți nu făcură consistoarele rusești neoconvertiților, cari voiau să-și legalizeze formalitățile prescrise de guvern!

Și cazurile, spre a arată cu câtă barbarie nu execută guvernul asemenea legii și cu câtă severitate nu pedepsește transgresiunile legii — sunt prea multe.

Iată, preotul catolic Zienkiewicz numai că a cunutat pe pravoslavnici cu catolicii, cari mai înainte fuseră tot pravoslavnici; ori p. Romanowski că a primit în sinul bisericii catolice pe o copilă și fiindcă a botezat un copil pravoslavnic — fără cea mai mică comentare — au fost depuși din oficiul parohial și puși la grozave amende³⁾.

Iar jalbele lor au fost respinse de judecătoria din Vilna și curtea de apel din Petersburg.

Guvernul devine intolerant și față de ordurile religioase, pe cari nu de mult li primise, — iar azi, de teama propagandei, le expulsează ori le confiscă bunurile mănăstirești. Toți religioșii din Galiția, cari în puterea decretului guvernial redobândiră vechile lor mănăstiri și biserici, până în 5 Maiu 1910 trebuie să părăsească teritoriul

¹⁾ Cfr. »Neamul Românesc« din 1908.

²⁾ Cfr. articolul din gazeta polonă: »Czas« din 1908. Mai Kraków. (Dări de seamă asupra sinodului rusesc din Petersburg).

³⁾ Cfr. »Gazeta Koscielna« (foaia bisericească) Lemberg 1910. Nr. 11.

rusesc, iar bunurile lor trec iar în domeniul statului rusesc. Așa bună oară PP. Franciscani Conventuali din Galiția, cari după multe greutăți recăpătară vechiul lor convent din Lagievniki (târg în Polonia rusească), se reîntorc iar în provincia galițiană; PP. Dominicani, cari începură clădirea bisericii din Petersburg, — acum o întrerup, lăsând construcțiunea pe seama episcopiei catolice din localitate; PP. Capușini nu pot primi anual decât un singur novit, etc. etc., nenumărând expulzarea călugărițelor catolice și distrugerea institutelor sale filantropice.

Și pecând guvernul muscălesc ia atât de aspre și grave măsuri în contra propagandei catolice, pe atunci protejează și concede toate privilegiile posibile noilor secte, de curând ivite în Rusia. Sectele, cari s'au declarat dușmanele catolicismului, sunt o armă, o unealtă potrivită, cu care guvernul surpă și combate papismul.

Pomenesc mai întâi secta »Mariavișilor«¹⁾, pe care o închiegară acum câțiva ani niște preoți întunecați și rătăciți, s'au desvoltat până în prezent uimitor — bine înțeles — sub protectoratul guvernului. Azi se naște între dânșii o dezbinare. O seamă din preoții Mariaviși trec la »vechiul catolicism«, (și prin asta se căsătoresc); o seamă iar, din motivul avanzării, se înclină spre pravoslavism.

Altă sectă, de asemeni bine văzută de guvernul rusesc, care de două luni încoace agitează societatea întregă din Polonia rusească și prin conferințele lor turburează pacea atâtor conștiinți, — e secta »Advențiștilor«²⁾ — sosită din Washington, care predică curândă sosire a judecării din urmă și sfârșitul lumii.

În toate dogmele lor se bazează exclusiv pe Biblie ca și protestanții, cari o interpretează fiecare după capul lui — »*quot capita, tot sensus!*«

Numărul aderenților sectei se urcă până la 100.000, care număr crește îngrozitor din zi în zi.

Ba mai trebuie de zis, că însuși guvernul rusesc întreprinde o teribilă propagandă de ortodoxire prin Rutenii din Galiția. Spre acest scop nu cruță sume enorme de bani, cu cari întreține anumiți factori, (chiar și din preoții uniți ruteni din partidul moscalofil!) Spre a desbină pe Rutenii uniți cu Roma. Iată ce scrie gazeta ruteană (ucraină) »*Kuslan*« din Lemberg:

»Unii din clericaliștii noștri ruteni, dar din partidul moscalofil (nu ucrain!) fac propagandă pravoslavnică, ținând masselor poporene conferințe și predici tendențioase, de caracter anti-catolic, sub masca de înfrățire a duor neamuri dezbinat — rutean și rus. Am înțeleg pe frații noștri moscalofili, că de dragul ideii panslaviste ar vrea să treacă politicește sub sceptrul rusesc, dar nu-i înțelegem, de ce prin asta vreau să ne muscălească din nou! Alta-i chestia de naționalitate, alta de confesiune!«

Drept aceea Excelențele Lor Mons. Șeptișki, Mitropolitul rutean al eparhiei de Lemberg, cât și Mons. Cechovici, Episcopul rutean al eparhiei de Premisliia, au dat niște epistole pastorale clerului lor respectiv, îndemnându-l părintește, să nu semene ne-

ghină în ogorul lui Hristos, — și amenințându-l — în caz contrar — cu depunerea și excomunicarea. Dar glasul păstorilor pare că nu află răsunet în inimile preoților mituiți de guvernul rusesc, iar situațiunea politico-religioasă a Rutenilor din Galiția devine din zi în zi mai critică, mai agravată.

Din toate acestea resumăm, că guvernul rusesc în urma războiului ruso-japonez aflându-se în momente de agitațiune, de revoltă, fû silit să facă unele concesiuni în privința ideii confesionale ori libertății presei, pentru a liniști massele răsculate. Dar azi, când revoluțiunea s'a potolit, guvernul își revocă rând pe rând concesiunile de odinioară.

Azi, guvernul nou (Duma) cu oameni noi se ia după aceleași apucături vechi și mână mai departe politica veche, zdrobind cu fanatismul și intoleranța, cu absolutismul și forța brutală tot ce nu-i de acord cu ideea panslavismului universal.

Va trece încă multă apă pe Volga, până când Rusia se va putea număra prin țările pe deplin civilizate, cu formă constituțională de guvernament! Dar până atunci rămâne adevărată zisa Românului, că »*lupul își schimbă părul, dar năravul ba!*«

Dela Bistrița.

M a m e i.

Când doinește-al sării freamăt
In al zilei asfințit,
Cătră Tine, scumpă Mamă,
Sboară gându-mi ostenit.

Și când stelele din ceruri
Blând privesc spre muritori,
Când din culmele albastre
Pică roua peste flori;

Eu Te văd atuncia, Mamă,
Cum privești spre fiul tău:
Ochii Tăi ca doi luceferi
Varsă raze 'n drumul meu.

Și iubirea-Ți se coboară
Peste mine liniștit,
Cum se lasă-a verii rouă
Peste crinul adormit.

Când în dulce cânt de mierle
Sună-al codrului cuprins,
Și din munți să 'nalță falnic
Al luminei crai ne 'nvins;

Eu Te văd atuncia, Mamă,
Cum la-icoană m'ășezai
Și cu mâni împreunate
Dulci cuvinte îmi șopteai.

Ruga mea nevinovată
Se unia cu ruga Ta
Și cu-a mierlelor cântare
Sus spre ceruri se 'nalță.

Ș'atunci dragostea-mi șoptește,
O cunună să-Ți compun
Și 'n vibrarea lirei mele
Peste fruntea Ta să-o pun.

Ioan Ferent.

Momente literare.

Puteri avem destule și noi aici, în Ardeal. Cu toate acestea se scrie foarte puțin. În răstimpuri foarte mari răsare, sfios, câte un volumaș, mai mult sau mai puțin pretențios, de poezii sau de nuvele. Ne gândim la literatura ușoară a acestor 2—3 ani din urmă. Trebuie o mare efortare, ca să-ți aduci aminte de ce s'a scris și de cine. Incepi să numeri pe degete volumele și te trezești, că ai — dacă nu te înșeli — mai multe degete la mâni, decât cărțile apărute.

Dacă nu mă înșel seria acestor doi ani din urmă o încep poeziile, împrăștiate într'un volumaș mic, ale lui Emil Isac din Cluj. Inspirațiile pretențioase ale unei minți sdrențuite de înrăurirea tuturor curentelor la modă în literatura apuseană.

Altă carte de literatură ușoară nu-mi aduc aminte să ne mai fi dat cineva, până în vremea din urmă. Dșoara Ecaterina Pitiș și-a scos poeziile dsale în București, și tot acolo dl Goga volumul său de poezii mai nouă: »Ne chiamă pământul.« Ambele de o valoare literară netăgăduită. Primele prin spontaneitatea inspirației, prin delicatete și căldură sentimentului, prin seninătatea cuceritoare și prin curgerea nesforțată a frazei; calități pe cari nu le întâmpinăm aproape la nici una din poetele noastre. Volumul dlui Goga deși nu atinge alte culmi, decât cele atinse în volumul prim, — și deși ne dă repetiri dese, jignitoare, de fraze și nu arareori de idei, — totuși e un eveniment literar.

Tot numai în vremea din urmă dăm de volumele de nuvele ale dlui Agârbiceanu, apărute și acestea dincolo. Scoase amândouă la Vălenii-de-munte, în tipografia dlui Iorga, unul poartă titlul: »In clasa cultă«, cest din urmă, apărut mai în lunile trecute: »Două iubiri«. Părintele Agârbiceanu fără îndoială se impune tot mai mult și la noi și de dincolo. Singur numai Sadoveanu poate realiza în privința productivității și a varietății subiectelor cu acest povestitor ardelean. Tot dânșul o să ne facă și cea mai nouă surpriză literară: alte trei volume de nuvele ce o să apară nu peste mult, două în editura Minervei și unul, mai mic, în o altă editură.

Pe lângă o efortare îmi aduc aminte de Gașpar cu romanele sale istorice răsărite tot sub protectoratul literar al dlui Iorga, și de L. Bolcaș cu alt roman istoric, apărut cevaș mai înainte. Si cu acești romanțieri, pe cari îi pomenesc fără să fi avut răbdarea să-i pot ceti, să încheie literatura beletristică a noastră, a ardelenilor, în acești câțiva ani din urmă.

Mai spornică cevaș, deși nu totdeauna mai prețioasă ca valoarea, ni-se prezintă literatura științifică-didactică. În cărțile de școală pe cari ni-le dă Blajul, Sibiiul și Brașovul, pe lângă puțină originalitate, găsim multă imitație străină și prelucrări neîndemnatice ca limbă și ca metodică. Intre cărțile didactice se ridică pe primul plan, ca originalitate, ca sistem și ca limbă românească, dogma în patru volume a celui mai nou și mai tinăr dintre canonicii Blajului, Dr. Vasiliu Suciu. Tot dânșul ne dă mai proaspet și o broșură, în care vorbește cu mult temei și pricepere, despre raportul dintre religie, știință și societate.

¹⁾ Cfr. revista polonă »Nowy Dzwonek« (clopotul nou). Kraków 1910. nr. 7.

²⁾ Cfr. revista polonă »Swiat« (Lumea). Warszawa 1910. nr. 9.

Între cărțile de știință, destinate publicului și nu școlii, în locul prim trebuie pusă monografia mitropolitului Șaguna, de Dr. I. Lupas. Deși avem un membru în secția istorică a Academiei, pe fie iertatul Mangra, totuș acest tinăr istoriograf prin calitățile ce le are, e — după moartea lui Bunea — unicul istoric de profesie, cu făgăduințe frumoase pentru viitor, al Ardealului.

Afară de câteva broșurele politice, ca „Politica Românilor din Ungaria“, apărută în București și „Populus Verbőczianus“ retipărită din „Tribuna“, afară de monografia Sălagiului și de impresiile de teatru ale lui Z. Bărsan nu-mi mai aduc aminte de altele.

Și aici trebuie să ne oprim. Aici se încheie, în mare, literatura de volume a noastră, a ardelenilor. Se poate să mai fie și altele, dar nu-mi aduc aminte de dănele.

Săraci în literatura de volume, se pare că suntem cevași mai bogăți în literatura de ziare și de reviste. La olaltă avem vre-o 20; — vre-o 11 ziare politice și vre-o 8 reviste literare și științifice.

„Lupta“ din Budapesta, în care se face politică câtă vrei și literatură de mântuială, își dispută dușmănește cu „Tribuna“ dela Arad, întâietatea în ziaristica noastră. Pe lângă toate protectoratele „naționale“ ale clubului deputaților noștri și mașinile cu „Dampf“ ale dlui Birăuțiu, totuș „Lupta“ dsale stă mai jos ca consoarta dela Arad, și ca politică și ca literatură. „Lupta“ de cele mai de multeori își șcarțează foița; când o are o umple cu traduceri rele sau cu „opșagurile“ vreunui redactor și guraliv și nestatornic. Condeie cu reputație nu are angajate stabil. Serie Slavici, când și când, articoli politici pe cari îi simți că sunt plătiți. Goga a scris în câteva rânduri lui i-a servit, nu de mult ca Rozinante în contra lui Iorga. În redacție, ca muncitori interni, despre doi poți zice, că au calități de scriitori, ceialalți muncitori simbriași. Jidănașii, dupăcum am înțales, încă nu lipsesc.

„Tribuna“ din Arad ni-se prezintă în condiții cu mult mai bune; și ca formă și ca material politic și literar. Foița e bine purtată. Articoli de informație literară scrie Il. Chendi care, deși are unele calități urgente, totuși e unul dintre cele mai agere și mai ecvilibrate spirite în literatura noastră. Bucățile literare din foiță sunt alese bine; — traduceri din scriitorii străini mai însemnați sau bucăți originale de scriitori buni.

Are o mulțime de corespondenți în toate părțile, chiar și în străinătate. — Articollii politici principiar — trecând peste unele mici inconsecvențe de tactică — sunt scriși bine și temeinic — Are o redacție internă ajustată, ca puteri, cu mult mai bine decât „Lupta“. În șirul colaboratorilor externi intră prin admirabilul articol despre Mangra și Oct. Goga. Cu puterile ce le are, cu consecvența principiară ce se nizește s'o păstreze și cu îmbunătățirile tehnice pe cari le face rând pe rând, acest ziar e cel mai bun la noi.

„Gazeta“ dela Brașov își mână zilele cum poate, mai mult rău ca bine. — Indată după moartea lui Aurel Murășanu, apucată pe mâni prea tinere și neesperte, începuse biata să debiteze la ineptii juvenile, în cari nu arareori sufla vântul unui decadentism rău înțeles. Și ar fi dat iute de mal, dacă nu s'ar fi făcut schimbări în personalul de redacție. În locul lui Sever Dan, tinăr cu

aptitudini de ziarist de altfel, dar cu puțină experiență de viață, a venit Silvestru Moldovan, sub care „Gazeta“ începe iarăși să-și revină.

Celelalte ziare o mână iarăși cum biată pot. În vecinică hărțuială cu abonații — puțini și aceia — cari nu plătesc regulat, și într-o jignitoare sterilitate de material bun politic și literar.

Dintre redactorii știuți, cari se însiruie în jurul acestor ziare, unicul ziarist de profesie, cu o cultură universală, e Braniște dela „Drapețiu“.

Foile pentru popor, în numărul abonaților se pare, că o mână cevaș mai bine. „Poporul Român“ din Budapesta, deși astăzi este o forfecătură de prost gust a „Luptei“, aveă pe vremuri la vre-o șase mii de abonați. Ne place a crede, că astăzi nu are atâția.

„Foaia Poporului“ dela Sibiu, cu depărtarea la „Gazeta“ a dlui Silvestru Moldovan, a ajuns sub îngrijirea dlui George Stoica, unul dintre cei mai de seamă dintre scriitorii tineri de dincoace și ca nuvelist și ca ziarist. Credem, că acestei foi nu-i merge rău.

Nici uneia nu-i merge așa bine, ca „Libertății“ dela Orăștie. Nici unul dintre ziarele noastre nu are trecerea pe care o are aceasta. Numai în librăria noastră de aici se desfac la săptămână vre-o 60 ex., în vreme ce din cele de zi abia 10—15 ex. E o bună laudă aceasta pentru dl Moța, care dă prin aceasta dovezi, că știe ce să se scrie și mai ales cum să se scrie pentru popor.

Tare nu ne putem fâli nici cu revistele ce le avem.

„Luceafărul“ dela Sibiu e cel mai răspândit. Deși are unele defecte de fond, ca bunăoară neglijarea regretabilă a chestiilor noastre culturale, totuș ca revistă de familie e cea mai recomandabilă.

„Revista politică și literară“ din Blaj, deși ca material întrece de cele mai de multeori revista sibiană, totuș din cauza apariției prea periodice, la o lună odată, e puțin răspândită.

Un moment remarcabil: la ambele reviste contingentul cel mai mare al colaboratorilor îl alcătuiesc scriitorii de dincolo. Mai ales se observă aceasta la „Luceafărul“, unde din vre-o 32 de colaboratori, abia vre-o 12 sunt de aici dela noi. Ca o dovadă, că chiar și din ceea-ce se scrie aici, la noi acasă, o, bună parte ne vine dela scriitorii de dincolo.

Celelalte reviste, mai mult sau mai puțin de specialitate, trăiesc așa și așa.

„Foaia școlastică“ din Blaj mai vegetează din mila redactorului și a senatelor școlastice, cari unele se mai îndură să o țină cu abonamentele. Deși aduce destul de adeseori lucruri importante, totuș se ceteste foarte puțin și din silă.

„Revista teologică“ dela Sibiu și „Păstorul sufletesc“ dela Șimleu viețuiesc fără să se simțască, decât în cercuri foarte strâmte.

„Răvașul“ dela Cluj îl ține numai ambiția întemeietorului.

„Revista economică“ și „Munca“, deși foarte bune, mai ales aceasta din urmă, ca foi de specialitate, mulți cetitori nu vor fi având.

„Foaia interesantă“, suplimentul „Libertății“ se pare a aveă cea mai mare căutare. E și ieftină, 2 fl. exemplarul, și e și cu pricepere întocmită.

La atâta se reduce, în liniamente cam generale, întreagă mișcarea literară, în volume și în foi, a noastră a ardelenilor, în vremea din urmă.

Sterili în volume, nu suntem mult mai productivi în literatura gazetărească. Cărțile apar foarte rar, iar foile tănjesec ca vai de ele, cu redactori de căpătuială și cu un număr foarte restrâns de abonați. La un popor de 3 milioane, abia cetesc foi 30 mii, — spusă și aceasta cu un optimism cam exagerat. Cu abonați puțini și ingrați, cari nu plătesc, foile noastre în cele mai multe cazuri, o mână foarte rău. Fără sprijinul moral și mai ales material al publicului, nu se poate face gazetărie. În lipsa acestui sprijin nu se scriu cărți și foile ce sunt nu pot să fie de seamă. În redacțiile celor mai multe dintre foi, nu găsim o singură individualitate de ziarist. Cele mai multe sunt încăpute pe mâna imberbilor neisprăviți, cari neputând să facă o altă muncă, socotesc să se căpătuească în chipul acesta mai ușor.

În felul acesta, cu gazetăria ce o avem, mai mult slabă ca bună, cu minimalul număr de scriitori buni și de cărți nouă ce ni-se dau, noi ardelenii am fi condamnați fatalmente la o moarte literară-națională, dacă nu ne-ar întreține cu produsele lor literare frații de dincolo. Norocul nostru e că, deși politicește trăim aici literaricește trăim de dincolo.

Această întreținere literară ce ne vine de dincolo, nu poate fi de altfel scuză pentru sterilitatea literară simptomatică, de care bolim noi ardelenii. Atâta oameni de carte avem aici, atâta profesori, și totuș așa de puțin se scrie. Dintre atâta profesori pe cari îi are Blajul, Sibiuul, Brașovul, Năsăudul, Beiușul, Bradul, Aradul, Caransebeșul, Oradea-mare, Gherla găsim abia câțiva oameni de specialitate și scriitori buni.

Această lipsă îngrijitoare de individualități, de oameni de specialitate în sinul profesurii noastre, credem, că nu se poate scuză în deajuns numai cu împrejurările nenorocite politice și sociale între cari trăim aici. Vor fi ele, fără îndoială, și motive de ordin material, cari vor fi stânjinind mult munca literară a multora, dar mai tare se pare a fi stânjinită această muncă și selecționare de forțe prin lipsa de idealism.

Petru Suciu.

Pe căi răslețe.

In visuri dulci adoarme codrul
Cuprins de vraja blând'a serii,
Iar peste creastă-i tot mai tainic
Coboară undele tăcerii.

Cu glasul de privighitoare
Se stinge mulcom svonul firii,
Și 'n sânul scump al gingășiei
Adorm pe vale trandafirii.

Le-adoarme toate somnul dulce,
Sub ceriul clipitor de stele
Doar numai eu pe căi răslețe
Imi tremur cântec' mi de jele.

»Harfistul«.

Crucea Domnului.

În istoria legii noi flamura ce fălăie în toate luptele, ce chiamă și strânge toate șirurile, semnul de vrajă care înflăcărează inimile și le conduce spre învingerea idealului, e crucea Domnului. Din urgisitul lemn al batjocurei, al pedepsei celei mai rușinoase, crucea a ajuns simbolul adorării și al venerațiunei. Stropii din sfântul sânge al Domnului, prelinși pe lemnul crucii de pe Golgota, i-au dat acestui lemn cioplit în bardă străluciri de aur, străluciri de soare, i-au dat bogăție, preț mai mare ca a diamantului. În întunerecul cel mai adânc al patimilor, în noaptea chinurilor sufletești, în vârtejul desnădejilor crucea Domnului, de vrei s'o vezi, s'arată strălucitoare, chemându-te în înalțimile curate.

Sunt două cruci a Domnului. Crucea vieții, și crucea morții glorioase, adecă a învierii. Căci moartea nu-i decât o înviere.

»Cel ce vine după mine să se lapede de sine și să-și iee crucea sa și să vină după mine«, zise Domnul vorbind de crucea vieții. Crucea aceasta e bătută de vânturi, e înegrită de ploii, dar lemnul ei, prin fiecare furtună ce trece, se oțelește, primește lustrul metalului. Căci ce însemnează a purta crucea vieții? Însamnă al urmă pe Hristos, a imită vieța lui. Însamnă a fi condus de gândurile, de principiile vieții Domnului, a arde de flacăra idealului, care a încălzit sfânta lui inimă, însamnă a lupta toată vieța, cum El a făcut, împotriva întunerecului, a răului, și a nu-ți părăsi principiile tale nici în strimtorile celea mai mari, nici făgăduindu-ți-se din partea lumii bunurile celea mai seducătoare. În imnul lui Mureșan »preoți cu crucea în frunte« nu va să zică altceva, decât oameni călăuziți de principii statornice, oameni convinși de măreția idealului ce urmează, oameni cari din frământările vieții au ieșit tari, învingători.

Această cruce a vieții, această luptă neîncetată pentru învingerea binelui în tine și în alții, are o însușire deosebită. Luată odată în spate n'o mai poți pune jos decât nimicindu-te pentru totdeauna. Lupta ce-o presupune purtarea crucii e așa de înaltă, așa de superioară, încât cercând să te scapi de povara ei te faci dintr'una așa de neînsemnat și de ușor încât vântul cel mai slăbuț te poartă în toate părțile, ca pe-un fulg.

Toate popoarele, pe lângă crucea individuală ce o poartă membrii lor, au și o cruce specifică a lor, națională.

Pe crucea aceasta sunt scrise cu litere de foc idealurile unui neam, în lemnul ei sunt săpate în negru durerile de veacuri, din trupul ei mână aparițiile caracterelor josnice, rușinoase. După cum ești dator, ca om, să faci să strălucească idealul scris pe crucea vieții tale, tot așa ca fiu al unui neam ești dator să faci să se aprindă literele de foc, din cari se închiagă principiile de vieță a neamului tău. Și dacă te lupți o vieță întregă să-ți speli crucea vieții tale în lacrimile pocăinții și a curățirii, trebuie să nu-ți uiți a mângăia, a lumina din cât poți durerile mari ale neamului tău. Și dacă cinstea ta de om îți cere ca din când în când să iei sabia să tai legăturile josnice, patimile urâte, ca să te poți ține de simbolul crucii tale ce-ți luminează înainte, tot astfel cinstea ta de fiu al unui popor îți cere să depărtezi, să alungi, să desparți de trupul neamului toate caracterele acelea josnice cari rod, ca niște cari, în trupul crucii unui neam, pe care cruce trebuie să o păstrăm vecinic sănătoasă.

După cum nime nu poate schimba o învățătură a Domnului fără să-i întunece gloria crucii sale, fără să nu fie dușman a lui Hristos, tot astfel, în conducerea unui popor, nime nu poate să schimbe un principiu, o tactică de luptă, fără ca să arunce umbre întunecoase asupra steagului de luptă a acelui popor, fără ca să-i fie dușman.

O fi grea crucea vieții individuale, o fi grea crucea unui popor întreg. Dar nici de-o parte nici de alta greutatea nu-i motiv de-a părăsi lupta. Hristos zice: »celce vreă să vină după mine să-și iee crucea sa«. Dacă nu vrei, dacă te simți prea slab, iați în spate numai un mănunchiu de surcele, nu-ți lua toată povara crucii. La condurea unui popor nime nu te si-lește. A juca aici rol mare nime nu ți-a poruncit. De nu te ști omul luptei neînfrante, de nu simți în tine focul sfânt al *jertfirii până la sfârșit*, nu-ți întinde mâna după flamura sacră a conducerii, căci îți bați joc de celea sfinte. Nu-ți deschide graiul, lasă-ți strălucirea crucii, de ști că odată va trebui să taci, nu lăsa să-ți bată inima dacă simți că inima aceea are numai puține bătăi. Rămâi dela început în întunerec, căci al întunerecului ești, și a eși la lumină pentru tine nu însamnă altceva decât a-ți arde aripile în flacăra, ca nemernicul fluturaș de noapte.

Ca pe crucea unui popor să strălucească vecinic idealul lui de vieță, crucea aceea trebuie purtată

de inteligență, dar mai ales de inimi strălucite. E o misiune mare și grea a purta două cruci de-odată și a ta ca om și alta, de conducător național. De aceasta din urmă mai ales să ne apropiem cu frică și cutremur, să nu-i întunecăm strălucirea aprinsă din durerile de veacuri, cristalisate acum în formă de principii conducătoare.

Crucea vieții n'ar putea fi purtată de nime, fără adumbrirea ce o aruncă din depărtare crucea morții glorioase, crucea învierii. Mântuitorul ne-a arătat că a vieții cruce grea, obositoare trebuie s'o purtăm pentru câștigarea crucii luminoase a învierii. Crucea de lemn, înegrită de ploii, bătută de vânturi, trebuie s'o purtăm pentru crucea de aur.

Din această cruce de aur se po-goaară și în cursul vieții nenumărate raze de mângăere cari ne luminează și ne încălzesc, cari ne întăresc în luptă și ne ridică din desnădejde.

Din învingerea principiilor pentru cari se luptă un popor va răsări odată, mândră și luminoasă, crucea învierii lui, a izbândeii desăvârșite. Sufletele mari, curate, desinteresate o simt în depărtări, — convingerea luptei lor neobosite, din simțirea aceea o scot.

Și de-aici vedem, că un om, cu adevărat convins că-i va străluci odată crucea învierii sufletești, va lupta cu sine, cu patimile toată vieța, chiar huiduit de toți, va lupta, fără să cadă, până la cea din urmă bătaie de inimă. Iar acela care nu-i convins, care poartă crucea Domnului numai din dedare ori pentrucă așa-i la modă, nu poate lupta până la sfârșit, ci cade și se înecă în chiar noroiul ființii sale.

Tot astfel, în frământările, în luptele, în vieța unui popor, pe cei convinși de drepturile lui, de sfințenia aspirațiilor lui, îi vedem luptând până la moarte, având credință neșovăitoare, că odată o cruce de lumină va vesti învingerea dreaptă. Iar cei ce se 'nșirue în lupta aceasta numai pentru ochii lumii, ori pentru scopurile lor personale, cei ce n'au convingere, a căror suflet n'a tremurat niciodată cu adevărat de idealele unui neam, aceia cad dela început, ori în lupta jumătate, arătând că nici odată sufletele lor n'au fost așa de frumoase cum ne-au părut nouă.

Și astfel se nasc două specii de transfugi: apostataii credinței, și apostataii neamurilor. Aceștia-s făcuți nu să poarte crucea, ci să restignească.

I. Agârbiceanu.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 30 Martie 1910.

IV.

Iubite amice!

Marti in 29 Martie după amiazi am vizitat Colegiul grec dela sf. Atanasiu, unde am fost și la masă. Acesta e un institut binecunoscut la ai noștri. Aici au învățat și au fost adăpostiți timp îndelungat tinerii noștri dimpreună cu rutenii și orientalii, cari au învățat sf. teologie in Roma. Acum rutenii s'au separat, căpătând internat propriu la biserica sf. Sergiu și Bachus; iară românii au fost mutați în Propagandă, așa, că la sf. Atanasiu au rămas numai grecii, dimpreună cu maroniții, sirii și tinerii altor popoare din Palestina, Siria și Mesopotamia.

Miercuri in 30 Martie înainte de amiazi cel dintâi lucru ni-a fost, ca să vizităm locul de repaus al episcopului nostru de pie memorie Ioan Inocențiu Clain, carele se află înmormântat în cripta bisericei amintite mai sus dela sf. Sergiu și Bachus. Superioritatea ne-a primit foarte bine. Ni-a arătat biserica adaptată și aranjată foarte frumos după ritul bisericei orientale. Drept la intrarea ușei principale dela Iconostas, în pardoseală e aplicată piatra comemorativă a fericitului episcop Clain, indicând pe scurt soarta și anul morții sale. Dorind noi să intrăm și în criptă, ni-a spus, că intrarea e închisă cu zid, și astfel li-s'a străpus în posesiune. Apoi după ce am zis un Tatăl nostru pentru repausul marelui episcop, ne-a condus în apartamentele superiorilor, în ale elevilor aflați acolo, 16 la număr, în capela internatului, sala de distracție și curte. E un local frumos și curățel, ca un păhar.

De aci ne-am dus la Colosseum. Am admirat grandiositatea lui și ni-am închipuit suspinele, suferințele și sângele creștinilor vărsat pe arena acestui loc trist, ca să facă distracție și plăcere poporului din Roma. Și orișicine trebuie să fie cuprins de îndușoare și oarecare durere sufletească, gândindu-se la victimele sângeroase jertfite gustului public de atunci, când se știe, că la inaugurarea acestui amfiteatru in an. 80 după Hr. s'au jertfit nu mai puțin de 5 mii oameni și 6 mii de fere sălbatică, tocmai sub un împărat așa de bun, cum era Tit, despre carele se zicea, că este «*delicium et decus generis humani*». Ce va fi fost sub împărății cei răi, cum au fost spre exemplu: Domițian, Comod, Caracalla și alții, până la Dioclețian?...

Chiar și Traian, cel mai bun și mai human dintre împărății Romei, încă a lăsat să se jertfească cu prilejul festivităților triumfului său asupra dacilor și parților, în decurs de o sută de zile 10 mii de oameni și 11 mii de fere. De atunci s'au continuat aceste petreceri, nu numai în amfiteatrul Flaviilor, ci și în altele, cu deosebire în Circus maximus, până pe timpul lui Constantin cel Mare. De atunci începând, se vede, s'au mai îndulcit moravurile acele barbare ale păgânismului și urma lor o mai vedem singur numai la Șpanioli, urmașii romanizați ai visigoților, în jocurile lor de lupte cu taurii în circus.

La clădirea amfiteatrului au avut o parte bună și judei aduși în sclăvie din Palestina, căci s'a zidit tocmai pe timpul, când Vespasian și Tit purtă războiul cel

mai crâncen cu ei. Tot de atunci se datează și colonizarea lor în suburbiul Ghetto și în insula din fața a Tiberului.

În ruinele sale încă își stoarce admirațiune Coloseul; cât va fi fost însă de grandios în întregimea lui, așa după cum ni-se arată reconstruit în ideea, din partea arheologilor cunoscători.

Din părțile lui ce lipsesc, unele familii și-au zidit în evul mediu palate monumentale. Așa spre ex. spun, că familia Barberini din el și-ar fi zidit două palate mari. De aceea a rămas în Roma zicerea ocărătoare, că «*quod non fecerunt barbari, fecerunt Barberini*». În apropierea Coloseului se află arcul triumfal al lui Constantin cel Mare, zidit precum se spune, în o singură noapte, în amintirea intrării sale triumfale în Roma la an. 312, după lupta avută cu Maxentius lângă Pons Milvius, din sus de Roma, și prin carea s'a frânt puterea păgânismului și a început era cea nouă a creștinismului.

Dela aceste spre vest se află Forul roman.

Ca să ne putem însă orienta asupra lucrurilor de aci, e de lipsă se pornim din Capitol (Mons Capitolinus, astăzi Campidoglio), dela carele stând cu fața spre răsărit și trăgând o linie dreaptă spre est, avem în dreapta, spre sud, Roma antică cu nenumăratele sale monumente străvechi; în stânga, spre nord Roma medievală, cu stratele sale strâmte și înguste, clădiri cu tipul medieval, locuite de clasa mijlocie burgheză, de măiestri, clasa de jos și sărăcime, pe unde trecând, are omul ocaziune să vadă nemijlocit viața și traiul poporului italian de azi. Dela zona aceasta medievală mai spre nord începe Roma modernă, cu stratele sale largi și drepte, cu clădiri mărețe, tot palate, cari de cari mai frumoase, cu câte 5—7 rânduri de fereste, socotind aci și mezaninul, parterul și subteranul. Sistemul de mansardă nu l-am văzut pe aci nicăiri și coperișele sunt mai mult plane, cu straturi de flori, ori curte pentru uscat albiturile. Clădirile aceste și frumuseța stradelor au luat un avânt deosebit, mai ales dela unificarea Italiei încoace, de când Roma e capitală și reședință regească. Ceice au cunoscut Roma înainte de aceasta cu 20—38 ani, rămân uimiți de progresele cele mari ce a făcut. Aceste ni arată învederat, că țara nu mai e așa de săracă, cum părea mai înainte; că italienii cei neîntrețuți în arte, înțeleg să pășească și în clădiri pe urmele marilor săi înaintași. Cu un cuvânt: tot ce se zidește, se execută într'un mod uimitor de frumos, în proporții enorme și maiestose.

Dar, se trecem la Roma veche, ce ni-a atras spre această eternă cetate și ale cărei amintiri istorice planează mereu înaintea ochilor noștri.

Din centrul cetății de pe atunci, din Capitol, în carele se aflau mai multe zidiri, în frunte cu templul lui Iupiter Capitolinus, scoborând spre est pe clinul (vechiul Clivus Capitolinus), ce duce în jos pe lângă *Tabularium*, vechia arhivă a Romei, dela Sulla (78 în Hr.) încoace, ajungem la ruinele templului Concordiei. Trei colonne, cu o rămășiță din arhitravă și resturile fundamentelor ni arată biserica, ce a zidit-o la an. 367 în Hr. bătrânul dictator Camillus în onorul zeiței numite, de bucurie, că primindu-se proiectele de legi ale lui Licinius

Stolo și *Lucius Sextus*, s'a făcut pacea de mult dorită între patricii și plebei. De aci înainte, plebeii, ca egali îndreptățiți cu patricii, au putut să ocupe și oficiul de consul; și numai dela data aceasta începe avântul cu pași gigantici al Romei. Lângă ea un șir de colonne frumoase ni arată templul lui Vespasian.

De aci spre sud-est, se întinde un câmp mare de ruini, ce ni vorbesc de vechia glorie romană apusă și ne umplu sufletul de un sentiment de jale și deșertăciune. Pe locul acesta, piața publică a Romei vechi, s'a dezvoltat viața politică și de stat a vechilor romani. Aici s'au ținut după vremuri vestitele adunări ale senatului și poporului roman, în cari s'au adus conclusele acele mult însemnate, prin cari s'au răsturnat regi, s'au șters țări și popoare, străforțând harta și fața lumii de pe atunci. Acest loc așezat dintre Capitol și Palatin, baltos odinioară, din cauza exundărilor dese ale Tiberului, ce cotește spre partea aceasta, a devenit cu timp centrul și locul cel mai împodobit al Romei vechi. Dela templele amintite mai sus, scoborând în for, un șir de 10 colonne ne arată porticul templului lui Saturn (din 497 în Hr.). De lângă el începe vestita *Via Sacra*, cea mai însemnată în Roma antică. În stânga eră *Miliarium aureum*, dela carele se numără distanța și lungimea căilor din imperiu și carele se află acum în Capitol lângă statuia lui Constantin cel Mare. Lângă el e *Rostra*, adică tribuna pentru oratori, ce eră împodobită cu figurile și rostrelle (părțile dinainte) ale nărilor înimice acaparate. Aci a stat și *Columna rostrata*, ridicată în onorul lui Duilius, în amintirea primei victorii navale a romanilor în contra punilor, la an. 260 în Hr. Lângă aceste e Arcul lui Septimius Severus (din 193 d. Hr.) Apoi în stânga lui locul adunării comițiilor. În continuarea acestuia e *Basilica Aemilia* (din 179 în Hr.), locul de adunare al Senatului și spre dreapta în fața *Basilica Julia* (48 în Hr.), locul, unde decurgeau procesele și se făceau judecățile; ambele cu resturi de colonne, poditură, capitoli și ornamentică de părănuri de o frumuseță și variațiune uimitoare, ce ofer zilnic obiecte interesante de studii de arte vizitatorilor, cari le contemplează oare întregi și își fac copii de pe ele. Lângă ele, înaintând spre est pe *Via Sacra*, ce pe alocurea e foarte bine conservată, se află în dreapta templul lui *Castor și Pollux* (din an. 497 în Hr.), *Arcus Augusti* (27 în Hr.) cu *Forum Augusti* și *Curia regia*, zidită pe locul, unde a fost ars cadavrul lui Iuliu Caesar (în 44 în Hr.). Apoi templul *Vestee*, zidit de Numa Pompilius cu *Domus Vestalium*, unde se văd bine și precis toate părțile casei și împărțirea ei. În față, de-a stânga, se află *Sepulcretum*, un fel de loc de înmormântare din timpul regilor și de conservare a urnelor cu cenușa celor morți. Apoi *Carceres*, cu chilii pentru conservarea prețioaselor și a documentelor din timpul dinainte de a-se strămuta în *Tabularium*. Lângă ele e *Basilica lui Maxentius* și lângă ea alui *Constantin cel Mare*. De aci începe *Clivus sacer*, adică suișul căii sacre, până la *Arcul lui Tit*, de unde apoi scoboară spre Coloseu, lăsând în dreapta impozantele ruine ale Palatinului, și în stânga ruinele din *Templum Romae* și din *Templum Veneris*.

De la Coloseu Via Sacra o ieă spre *Arcul lui Constantin*, trece în *Circus Maximus*, și pe lângă *Termele lui Caracalla*, pe lângă mormântul Scipionilor ajunge până la *Arcul lui Drusus*, fratele lui Germanicus și tatăl împăratului Claudius, după care începe îndată *Via Appia*, construită (în 312 în. Hr.) de Consulul Appius Claudius Coecus, și carea se întinde în linie dreaptă peste muntele Alban până în Campania Italiei de jos.

Dela arcul lui Septimiu Severus peste drum, se află *Carcera Mamertina*, unul dintre cele mai vechi construcțiuni ale Romei antice, zidit în an. 578 în Hr. E o cavernă adâncă zidită din blocuri mari de tuf, din carea duce o ușă în planul al doilea subteran, ce are mai multe celule, toate umede și nesănătoase ce au servit de cărcer din timpurile cele mai vechi pentru cei osândiți la moarte. Aici au fost închiși și omoriți cu foamea Iugurtha regele Numidiei, Vercingetorix ducele galilor din războaiele cu Iulius Caesar, conjurații lui Catilina sugrumați din ordinul lui Cicero ca consul și dictator al republicii, sub Tiberiu ministrul său Sejanus, și alții mulți.

Pentru noi creștinii mai e de însemnat și pentru aceea, că Sf. Petru încă spun să fi fost închis aci, dimpreună cu alți 47 inși, pe cari i-a botezat cu apa aflătoare în fântâna de acolo. În vechime se numia *Tulianum*, din cauza izvorului din el.

În reîntoarcerea spre quartir am vizitat biserica *Santa Maria Maggiore*.

Joi în 31 Marte am făcut excursiune în împrejurime. Am plecat prin Campania Romei, de alungul aqueductului, care în mare parte e bine conservat și o parte din el folosit și acum. Am voit să vedem așa-numiții *Casteli romani* din muntele Albano; acel loc clasic al antichității, unde a stat odinioară Albalonga, iar mai târziu orașele și vile, în cari își petrecea o parte a anului aristocrația romană. Am plecat din Roma de dimineată cu tramvaiul electric și am ajuns în curând la poalele dealurilor albane la cel dintâi orașel *Frascati*, pe locul unde a stat odinioară *Tusculum* cel antic. Aci s'a născut Cato senior și au avut vile Cicero, Lucullus și Pompeius. E orașel frumos. În evul mediu ajunsese întrun timp la un rol mai important, decât Roma, de aceea a fost dărâmat de cei din Roma și locuitorii reșiți au fost siliți să se retragă în colibe de vreascuri (franche) și de aci a căpătat numele de azi.

Lângă acesta se află *Grotta Ferata* în o poziție de tot frumoasă. În capetul sudic al comunii e mănăstirea călugărilor basilici, întemeiată pe la an. 1002 d. Hr. Dela ea spre munte e *Rocca di Papa* cu vârful *Monte Cavo*, unde în vechime a fost templul lui Iupiter Latialis și după încreștinare mănăstire călugărească până mai în anii din urmă. În apropiere sunt *Campi di Annibale*, unde s'a oprit odinioară Hannibal cu oștirile sale, și a pus în spaime Roma (*Hannibal ad portas*).

De aci am înaintat spre *Marino* (în vechime *Castromonium*), apoi ne-am scoborit în Vale Ferentina, unde a stat în vechime sanctuarul lui Iupiter Feretrius, însemnat din timpul, înainte de a se fi unit și contopit romanii cu latinii. Dealungul drumului tăiat adânc în pământ, se văd stratificațiunile solului, din cari bate la ochi

stratul stâncos format de lava în care se vede frumos undulațiunea ei. Lângă comună e *Lacul Albano* de un aspect admirabil. Jur împrejur coasta dealului e acoperită de vii, lămâi, portocali, olivi, smochini și alți pomi roditori, și mai sus cu păduri frumoase de pin și stejar italic, ce fac o impresiune de tot plăcută asupra privitorului. Lacul acesta rotund și situația lui seamănă mult cu Lacul Sântanei de lângă Tușnad din Ardeal, numai cât e mai mare. Și el e în craterul unui vulcan stins. Drumul ferat trece pe marginile lui prin două tunele, întocmite anume, ca locul să trapeze deodată și să impresioneze pe călători prin frumuseța sa.

Din lacul Albano apa de prisos se scurge prin un emissat, adecă canal, lung de preste un kilometru, ce s'a zidit pe timpul asediării orașului Veji, în anul 394 înainte de Hristos, și cu toate aceste, până astăzi după 2300 ani e încă tot în stare bună.

Deasupra lacului se află satul *Castel Gandolfo*, vestit pentru poziția sa frumoasă și aerul cel sănătos. Aici se află un palat frumos și un parc extins al vaticanului cu o priveliște de tot frumoasă asupra Campaniei și asupra munților Albani. Acesta s'a folosit ca reședință de vară și loc de vilegiatură de către mai mulți pontifici.

Între comuna Marino și Lacul Albano a fost orașul Albalonga.

În partea sudică a lacului urmează orașelul *Albano*, vechiul Albanum, drept lângă *Via Appia*, întemeiat în războiul punic al doilea, anume ca să servească de fortificațiune pentru apărarea acestei căi. Pompeiu a avut aci o vilă de vară, și după ce a pierdut lupta dela Pharsal și a fost omorât în fugă, soția sa Cornelia l-a îngropat aici. Un monument conic arată mormântul lui.

La eșirea din oraș se văd remășițele unui alt mormânt unde se crede, a fi îngropăți cei trei frați *Curiați*, căzuți în lupta cu cei trei *Horaiți*.

Dela Albano spre *Ariccia* duce un viaduct înalt preste frumoasa vale ce desparte aceste două comune. Drept lângă viaduct se află gura canalului, făcut pe timpul împăratului Traian, pentru scurgerea apei superflue din *Lacul Nemi*, numit în vechime *Lacus Nemorensis*, ce se află mai spre munte dela lacul Albano, de asemenea în gura unui vulcan stins. Pe țărmurii acestui lac, umbriți odinioară ca și astăzi de o pădurice (nemus) frumoasă, ce a fost dedicată zeesei Diana, a stat în vechime un templu și un sanctuar al acesteia, de carele eră legată vechea tradiție mitologică cu Ifigenia din Tauris și cu răpirea ei prin Orestes, carele ar fi adus aici chipul și cultul numitei zeese.

Împrejurimea lacului are un aer plăcut și sănătos și o liniște aproape mortală domnește în căldarea aceasta ferită de munte, iar în apa lacului, cea limpede ca cristalul, se oglindează de minune frumoșii copaci ai pădurii din jur. Din astă cauză i-s'a dat lacului din vechime și numirea *Specus Dianae*, adecă: Oglinda zeesei Diana. Cultul zeesei acesteia a fost tare cercetat aici și împăratul Traian a clădit până și un palat plutitor pe luciul lacului. Acest palat s'a cufundat cu timpul și remășițe din el apar din când în când, ceace a îndem-

nat pe guvernul italian, ca pe spesele statului să facă cercetări pe fundul lacului și să scoată la iveală prețioasele resturi ale palatului feeric din antichitate.

În apropierea lacului se află sătulețul *Nemi*, unul dintre cele mai frumoase comune mici ale Latiumului.

Nu departe de Nemi e orașelul *Genzano*, stațiunea finală a tramvaiului electric și capetul excursiunii noastre din aceea zi mult plăcută și foarte instructivă.

(Va urma).

MUREȘUL.

În adâncul apei tale,
Râule ce curgi la vale
Câte inime cu dor
Nu-și privesc durerea lor!

Și cu unda calătoare,
Tănuite 'n depărtare,
Câte gânduri și cât chin
Nu se duc spre țărâm străin!

Străjuț de-aceleas maluri,
Porți mereu tot alte valuri,
Și cu valul călător
Duci durerea tuturor.

Duci cu tine-atâtea visuri
Cât plâns duc tus-trele Crișuri.
Și cât chin și Oltul poartă
Urgisit de-aceiași soartă!

Unde-i vremea aurită,
Când, pe unda cărunțită,
Tu duceai numai comori
Și priviai mândri feciori?

Iar pe malurile tale
N'auziai plânsul, nici jale!
Treceai vesel prin câmpii,
Rourând holde-aurii...

Tu cu munții stai la sfat,
Și cu Codru-împărat,
Povestind din vremi bătrâne
Blăstămând ziua de mâne.

La izvorul tău e jale,
Râule, ce curgi la vale,
Și cât ține drumul tău
Crește plânsul mereu,...

Eugeniu Revent.

O lecție cu maestrul.

(fărăme din țară).

Soarele de Florar aruncând o roată de raze, îndemnă orașul la larmă, peste care încă mai pluteau aburii dimineții. Din toate încheieturile orașului se desfăceau motoarele omenești, cari strecurându-se sub zidurile căptușite cu verdeată, se risipiau în duzina de uliți, ca un pumn de semințe printre brazde.

Într'o bancă lungă de brad erau așezați ca mărgăritarele pe-o sfoară de mătasă, șiragul de elevi ai Conservatorului dramatic. O masă dreptunghiulară învălătată într'o urzeală diafană de colb, se miră de întârzierea Măestrului. Talma și Shakespeare fîntuiți în perete deasupra unui clavier obosit, întorceau parcă iscoditori privirea spre ușă iar razele cernute prin colțul

ferestrei, le împletia cununi de aur pe zăpada frunții.

Dumitrescu sau cel fără de memorie, cum l-a poreclit Măestrul, în gura-i largă și descolorată ținea un pui de țigară, al cărui fum dădea târcoale cartonului pironit în perete, care reglementa scurt „Fumatul este oprit“. Leneș și nepăsător ca un osmanliu, lățindu-și cotul dincolo de bancă, încărea atmosfera sălii cu suflul ambiției sale nespornice. Măestrul se înfățișă măestos ca un molid. Întindea elevilor mâna cu grație și iute se infundă în fotoliul său bătrân, împingându-și gândirea, departe, pe cumpăna unui vis radios.

— Economu... să poftescă pe scenă, strigă Măestrul după o pauză, lipindu-și apăsat buza de jos, de cea de sus.

Elevul anului al treilea, își mângăie, nu știi dacă de vanitate sau de altceva, șuvoiul de plete ce-i curge până pe umeri și se îndreaptă legănat, spre ridicătura de scânduri împodobită cu culise zugrăvite fugar și cu un fundal de dril pe care se lătesc peisaje șterse, spălăcite. Malcoci un tiner uscativ cu păr de aur și ochi ca azurul, îl întovărășește să-i dea replica. Se declamă o scenă din „Romeo și Iulieta“.

Această tiradă răsună în chilia unui preot. (Preotul vine de-afară și-l cheamă pe

Romeo dintr'o chilie vecină).

Ființă prigonită! Romeo! Vino'ncuace, Zădarnic lupti cu soarta. Nimica nu-i

[poți face,

Prea te-a'ndrăgit durerea....

Romeo (aparând).

Ce veste? ce-ai aflat?

Sentința princiară o știi? s'a dat?

Preotul.

S'a dat!

Romeo.

Ce? Moartea?

Preotul.

Nu. Exil!

Romeo.

Exilul, fie-ți milă

De mine și zi moartea! Celce mă exilă
Nu știe, nu-i dă seamă, că'ntr'un mor-

[mânt ași fi

Mai vesel ca 'n galera exilului.

Preotul.

Taci și

Te liniștește. Prințul te izgonește numa
De-aicea din Verona.

Romeo.

Ce? Socotești acuma

Că soartea-mi e mai dulce?

Preotul.

Dar negreșit că da.

Italia e mare.... O poți cutreeră.

Poți chiar în restul lumii....

Romeo (intrerumpându-l).

În restul lumii care?

Afară de Verona mai este lume oare?

Adânc fu scărmanat acest crâmpci.
Măestrul însă tot îi găsește nod în papură.
Se saltă de pe fotoliu și fuge pe scenă de îndreaptă în liniile-i de critică atitudinea unuia sau caracterul celuiilalt. Măestrul se întoarce iar la divanul său antic și trezind acustica boltei afumate, dă o probă precum ar trebui să se întoneze strofa:

În restul lumii care?

Afară de Verona mai este lume oare?

Un bulgar tiner din Turtucaia, de pe țarmurile drept al Dunării, în care fer-

mentă o doză de avânt artistic, plătea taxă și venea la cursurile Măestrului Notara, regulat ca o cătană. Grăia românește, însă accentul patriei sale mai căznea încă, urechea ascultătorilor...

— Ce fel de Oswald îi acesta care-l joci tu... Stoicof?

Oswald e rolul cel mai tare din „Strigoii“ lui Ibsen.

Bulgarul în nevinovata-i înțelepciune orientală răspunse Măestrului:

— Ce să fac Domnule *Nătărău*... ce să fac?..

Râsul șerpuitor lunecă de pe toate buzele. Parcă râdea infernul!

Pe ferestrele ogivale se culcă oglinda cerului, aproape, de par'că-l puteai atinge cu palma. Sburătoarele văzduhului, vâsleau imensitatea, chisucind mărunț, ca o chemare tainică de afară.

Dumitrescu moțâind de somn, se ridică o clipă din lumea sa trândavă și izbind vecinul cu cotul îl întrebă răgușit:

— Cât îi ceasul, mă?!

Carol Szöke.

Visuri dulci.

*Visuri dulci și fermecate
Picură-mi pe frunte noapte
Și prin suflet mă pătrunde,
Cu sfiosul șvon de șoapte.*

*Mulcom firea mi-o alintă,
Sub a tainei reverie
Toate clipele să-mi pară
Amintiri de pribegie.*

*Poartă-mă pribeg pe vale,
Unde plâng sfioși zefirii
Și sub vraja lunii blânde
Le desmeardă trandafirii.*

*Când din culme dela strungă
Cântec tainic s'a desprinde,
Tu-ți întinde lin arița
Și la sânu-ți mă cuprinde.*

—Harfistul—

RUGĂCIUNE.

*Din sferele lumii eterne și sfinte
Revarsă Părinte 'ndurare cerească
Coboară în sufletul nostru lumină
Și grație sfântă și minte senină
Iubirea frățească 'ntre noi să'nfiorească.*

*Te îndură spre fii-ți eterne Stăpâne
Cari gemem sub negura multor păcate
Rugămu-ne Sfinte cântându-ți Mărirea
Spre fapte sublime îndreaptă-ne firea
Supusă ispitelor lumii deșarte.*

*Deschide-ne-a minții luceferi senini
Neatinși de neagra păcatelor ceață
Învăluie 'n razele-ți blânde cerești
A noastră vieață, și-apoi să o răpești
În raiul de îngeri, în loc de dulceață.*

*Pe câmpuri, prin văi, pe dealuri și șesuri
Te adoară în coruri întreaga natură
Și paseri în zboruri și florile blânde
Îți cântă melodic în glasuri vibrânde
In psalmi preamărescu-ți divina
Făptură.*

N. Făt

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Ambrosie, apărătorul legilor dumnezeiești sfătuiă pe împăratul Teodosiu să nu osândească pe nimeni la moarte mai înainte de a trece treizeci de zile. El știa, câtă răutate pricinuește grabnica hotărîre, și de aceea, pentru cele până atunci făcute l-a muștrat cu aceste cuvinte:

„Fiindcă tu în mânia ta ai căleat hotărîrele dreptei judecări și n-ai așteptat ca buna socotință, iar nu mânia să judece, cere cuviința să scrii o pravilă, care să-ți strice toate hotărîrile date din mânia. Iar pentru cele viitoare să le lași rezonului, zăbovind totdeauna pentru cele de moarte 30 zile.“

Acest sfat l-a primit împăratul și îndată l-a pus în lucrare.

Romanii aveau un alt obicei foarte bun. Ei nu întăreau hotărîrile judecătorilor făcute șezând în picioare, ci numai pe acelea ce le făceau șezând pe scaun. Pricina socotesc a fi, că odihna cea din afară a trupului, face să fie pacinică mintea judecătorului, și că șezând pe scaun nu se grăbește a hotărî în grab și fără socoteală. Acest obicei vrednic de laudă, de l-ar fi păzit Filip regele Macedonenilor n-ar fi stricat însuș el hotărîrea sa cea dintâi cu cea de a doua. El, șezând odată în Senat cercetă o pricină de judecată a unuia Maheta și dormitând a dat hotărîre nedreaptă. Maheta desnadăjduindu-se a strigat: O împărate! Eu voiu apelă! Atunci deșteptându-se Filip și supărându-se l-a întrebă, că la cine va apelă? Maheta i-a răspuns la tine, însă când vei fi deștept. Atunci Filip, rușinându-se, a poruncit să rămână judecata pentru altă zi, când cercetând pricina cu deamăruntul a cunoscut nedreptatea ce făcuse lui Maheta. El nu-și strică hotărîrea ce o dedese, dar plăti toată suma banilor ce îndatorase pe Maheta ș'o dea. El cunoștea foarte bine cât este de trebuincioasă dreptatea la un stăpânitor, fără de care stăpânitorul nu poate cârmui.

Profetul și împăratul David, dorind să aibă totdeauna cu dânsul dreptatea, strigă adeseori: „Dumnezeule! Judecata ta dă-o împăratului, și dreptatea ta fiului împăratului!“

Acestea le zicea el fiindcă știa cumă dreptatea trebuie să fie nedespărțită de stăpânitor. Căci de nu va fi drept, nici numirea de stăpânitor nu-i este dată cu dreptate.

Saul, cu toate că a împărățit patruzeci de ani, dar numai doi ani se socotesc; fiind-că numai într'aceștia a fost drept. — Evangelistul Matei zice: „Mulți profeti și împărați au vrut să vadă acelea, care voi le vedeți.“; iar Luca zice: „Mulți profeti și drepti.“ Pentruce așa? Pentrucă nu este împărat acela ce nu este drept.

Istoriile ne spun, că o femeie ar fi rugat pe stăpânitorul Ranuzie Farneziu ca să-i sloboadă din închisoare pe fiul ei ce eră un om netrebuie și rău viețuitor, aducându-i aminte de blândețele lui Octaviu, și cu aceasta vreă oare-cum să-l mustre. Ranuzie a răspuns: Moșul meu Octaviu se laudă de cârmuitorul darurilor, tatăl meu Alexandru se laudă de bun povățuitor al rășboaelor eu și mă laud de bun stăpânitor al dreptății. Acest răspuns este prea filosofesc; căci dupăcum zic filozofii, stăpânitorul nu este alt, decât un slujitor de obște al dreptății; iar chipul cu care se cuvine a lucră dreptatea, ni-l arată următorul dialog:

(va urmă).

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare)

33

IV.

Efectele Reformaţiunii în Biserica română ardeleană.

Obscurităţi. — „Conducători orbi.“ — Cei mai consecuenţi protestanţi: modernişii raţionalişti. — Biruinţă fără luptă. — Cultura Românilor la capătul veacului al XVII-lea. — „Calvini de ritul românesc.“ — Viaţa religioasă a Românilor ardeleni la capătul veacului al XVII-lea. — Misiunea preotească. — Păcate. — Sfintele taine. — Sărbătorile româneşti. — Scăderea cultului dumnezeesc. — Ignorarea sfinţilor. — Exegeza cuvintelor: despre un singur mijlocitor între Dumnezeu şi om: „*εἰς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἀποστολὸς ἰσοῦς*“ (I. Timot. c. 2. st. 5). — Răfuială cu un „păstor“ calvin. — Simbolica populară. — Prohodul calvinizat. — Călugării şi trecutul lor. — Întoarcerea tesei. — Forul doctrinal în Biserica română sub calvini. — Puterea ierarhică. — Organele administrative: centrale şi provinciale. — Obârşia protopopiatelor şi fazele lor. — Instanţe de apelare. — Documente ruşinoase.

Istoria Românilor, şi deci şi a bisericii lor înainte de veacul al XVI-lea, e plină de obscurităţi.

Fatala împrejurare apoi, că în veacul al XVI-lea şi XVII-lea biserica românească şi pierduse independenţa în Ardeal sub presiunea calvino-maghiară, a fost o curată năpastă pentru evoluarea dreptului şi aşezămintelor ei.

De aci neorientarea şi confuziunea aceea babilonică, cu care avuseră a se lupta istoricii noştri până mai nou, rămânându-le, sigur, şi de acum înainte a preciza încă destule puncte îndoelnice.

De aci şi greutatea de a putea statori o cinosură hotărâtă în viaţa şi manifestarea statică a bisericii noastre româneşti, înainte de influinţa calvină, spre a o putea asemăna cu starea ei dela începutul veacului al XVIII., când Românii ardeleni, sub aripa împărătească, renundu-se cu biserica Romei, scuturată de pe sine jugul calvinesc.

Vre-o două condeie iscusite au dat însă front bărbătesc cu greutăţile accentuate aci, aşa, că azi poate totuşi nu pare enorm de greu a umbla prin acest imperiu de Indoeli, după ce cărările, în bună parte, sunt deja luminate.

Impresiunea dintâi, pe care o capătă celce priveşte biserica românească pe vremea sf. Uniri cu Roma, e impresiunea unei biserici total calvine: şi în credinţă şi în organizaţiune (Dr. Al. Grama: Instituţiunile calvineşti în bis. rom. din Ardeal p. 460).

Te isbeşte neplăcut de loc la primul aspect, cum de întreaga ei manifestare, atât ca magisteriu, cât şi ca ministeriu şi regimen poartă pe sine pecetea calvinismului.

Faptul, că biserica românească pe vremea ivirii reformaţiunii în Ardeal nu avea nici un fel de organizaţie la fel, constituind numai o masă de popor delăsat şi robit, fără şcoli şi deci fără cultură: a uşurat foarte mult opera „reformării“ bisericii româneşti.

Fanaticul protestant P. Bod, vorbind în tractatul său „De unione Valachorum cum Reformatis“ despre „idololatria“ (sic!) catolicilor „contrară virtuţilor divine“ (frază: puşcă în lună!), — zice, că desrădăcinarea aceleia e de lipsă mai ales „la Români, ai căror conducători orbi conduc pe orbi,“ — „şi atât pe sine cât şi pe săracul popor l-au dus în cursă“ (P. Bod: De unione Valachorum cum Ref. V. Cipar: Arhiv p. 653).

Au ştiut şi reformaţii, unde s'ar mai rentă să-şi arunce mregea; — au căutat deci, şi au şi pescuit rentabil în apa tulbure.

Trebuie să însemnăm de altcum, că înşişi reformaţii: s'au prezentat în Transilvania, ca în toate celelalte locuri, ca o masă desolată, care n-a păşit în largul lumii cu principii statorite şi norme de conduită şi de drept public pozitiv. Ei au fost şi aci ca şi în jurul Watterbergei, Genevei şcl.: nişte refractari ordinari, cari n-au ştiut de disciplină şi al căror unic talisman eră: furia, cu care combăteau şi osândiau pretutindinea ori ce ar fi fost „catolic.“

E doar lucru îndeobşte cunoscut, că ei la început, — deşi erau refractari perfizi — totuşi o bună vreme, au adoptat — cu numirea schimbată — cele mai multe forme de drept dela catolici; altcum nu puteau subsista, după ce — cheltuind întreg arsenalul de insulte şi demagogie murdară — se treziră singuri în plan; la spate cu miile norodului ademenit şi prostit.

Astfel apoi ne place a crede, că pricepem, pentruce în primele momente de reculegere, după un lung vagabund (vandalic), perplexi: au fost siliţi să-şi adapteze formele catolice — ponegrite de dâşii.

Reformaţilor li-a trebuit încă foarte mult spre a-şi putea veni în fire şi a observa frapantele contradicţii, de cari, altcum, mişună întreaga lor organizaţiune dacă stăm să o asemănăm cu principiile lor dintâi aruncate în lume.

Luther, la timpul său, se legă încă strâns de ţinerea tainei penitentei, — se înţelege neconsecuent; şi azi unde au ajuns deja urmaşii lui?

Pe când se organiza cumva reformaţii mai târziu, li vedem având definitiv numai două taine: Botezul şi „Cina Domnului“. — Şi fără îndoială, că încă nu cu prea multe decenii mai înainte: grosul poporului protestant, dimpreună cu conducătorii — mai vârtos luteranii — recunoşteau în aceste două: adevărate taine; pe când după principiul protestant trebuiau ignorate şi acestea sacramente.

Nu mai încape apoi şovăială nici asupra adevărului factic de azi: că cei mai consecuenţi următori ai principiului protestant sunt: modernişii raţionalişti.

Ei arată vedit, care-i adevărata noimă a protestantismului: *nimicirea totului a tot ce-i suprafiresc şi ca dreaptă consecinţă ştergerea de pe lume a creştinismului dumnezeesc.* Repetăm deci reasumând: că reformaţii n-au pătruns în Ardeal ca o corporaţiune morală bine închiegată, ori cum i-am zice: cu un organism perfect şi ţel concret, precum s'ar credea; — ei s'au strecurat rând pe rând şi aşa au răspândit duhul lor de păgână contrabandă împotriva atot ce eră adânc creştinesc.

Manopera lor sacrilegă ştim ce rod a produs chiar în centrul Europei: necarea în sânge a miilor din norodul naiv infuriat şi sporirea fărădelegilor mai vârtos în mijlocul nobililor, cărora, sigur le-a prins bine a trage chefuri suverane şi a-şi face toate mendrele posibile şi imposibile din banii sărăceşti de prin biserici şi mănăstiri — după ce „reformaţii“ cu „evangeliul lor curat“ li deslegaseră, prin normele lor de credinţă, şi de cel din urmă simţ de responsabilitate.

Astfel de eroi au fost „reformaţii“, cari au bătut la poarta Românilor ardeleni deloc în prima jumătate a veacului al XVI-lea.

De oarece însă puterea de rezistenţă a bisericii româneşti ardeleni pe vremea aceasta — în urma „ortodoxismului“ puţin vital, dar mai vârtos în urma împrejurărilor politice şi etnice — eră zero: nici perioada lungă a calvinismului n-a fost pentru dâusa o luptă, în care să fie căzut în plan luptându-se, ci a fost numai pentru calvini un drum de învingeri cu trofee moarte; un triumf neîntrerupt ce-i drept, dar ruşinos şi fără gloriei, căci l-au secerat fără luptă dreaptă. (Dr. Al. Grama: Instit. calv. p. 5).

Şi, câtă să recunoaştem, au fost destul de astuţi, — au ştiut, unde să înceapă, de oarece mai şi mai înainte au căutat să se linguşească Românilor: dându-i în mână carte românească, — lucru ne mai pomenit în acea păcătoasă mare de liturgie slavo-bizantină, în carea gemea Ardealul nostru românesc.

De apucătura aceasta s'au usat mai întâi luteranii braşoveni şi sibieni.

După ce însă calvinismul, pătrunzând şi în aula principilor ardeleni, devenise dominant, — luteranismul şi-a pierdut influinţa între Români, cedând loc calvinismului, care, sub masca şi scutul legilor ţării, în scurtă vreme înjugă întreaga românie — vrând nevrând — la carul său.

A început şi acesta, ce-i drept, cu de-a binele: scoţând cărţi româneşti din tiparniţe, precum văzurăm în tractatul precedent; mai apoi împărţind favoruri, — cu deosebire popilor români.

Dacă apoi nu progresă calvinismul nici aşa, indetul, — recourse la legi draconice.

Că ignoranţa clerului român cât va fi putut fi de mare, ne putem închipui dacă luăm aminte, că încă şi la capătul veacului al XVII-lea cetim lucruri de necrezut, aşa: „Românii n'au şcoli nici pe sate şi nici în oraşe, nici nu strâng zecime pe seama preoţilor lor, ci aceia îşi câştigă pâinea cea de toate zilele lucrând la câmp; slujesc (preoţii) în rând cu iobagii, fără a se deosebi de laici; nici în îmbrăcăminte nu se deosebesc de laicii săteni, cel mult numai pălăria le eră alta; pentru vorbiri nu aveau predici făcute de ei, căci erau socotiţi destul de înţelepţi, dacă ştiau ceti şi scrie... după liturghie cetiau predica dintr'un codice vechiu (cazania!) şi nimic mai mult, căci la diu contră, se temeau, că le strigă poporul: Nu fi mai înţelept decât cartea asta sfântă! Tu ai să ne ceteşti nouă cele ce sunt încuviinţate, iar ale tale ţine-le numai şi le păzeşte pentru tine.“ (Nilles: Symbolae ad illustrandam Hist. titl. „...“ p. 145 u.).

Curat vremuri aurii pe înţelesul patriarhal.

Aci se explică, pentru-ce li-a fost atât de uşor calvinilor să pătrundă în biserica românească.

Au lăsat numai ca o spoială din afară ritul oriental, dar şi acesta (aşa socoteau dâşii!) numai până la o vreme mai favoritoare (Dr. Al. Grama Instit. Calv. p. 461).

Pricina acestei apucături indulgente se explică prin faptul, că la din contră — îşi temeau succesele între acei Români, cari oricum, pe lângă toată prostia lor, erau, precum sunt şi azi încă, conservativi din cale afară.

(Va urma).

Sinod protopopesesc.

Preoții din tractul protopopesesc grcat. al Șimandului s'au întrunit în sinod în 18 Aprilie n. a. c. în frunțașă parohie: Chereluș. Au fost de față toți preoții din tract. Înainte de sinod s'a ținut serviciul divin, sub durata căruia s'au mărturisit și cuminecat toți preoții și învățătorii de față și un număr mare din credincioșii parohiei.

La finea sf. Liturgii preotul din Șimand Ioan Turdeanu a ținut o cuvântare însuflețitoare despre S. Taină a Cuminecăturii.

Intrunindu-ne apoi la casa parohială, președintele sinodului, bravul protopop tractual Augustin Târziu, prin invocarea Spiritului sfânt declară sinodul de deschis.

Înainte de toate conform rescriptului In. Guvern Diecezan Nr. 732/1910 se purcede la alegerea de notar stabil al tractului protopopesesc. Cu unanimitate de voturi se alege pentru totdeauna de notar districtual preotul din Șimand Ioan Turdeanu, care primește acest oficiu.

Urmează apoi dizertația frumoasă a dlui protopop Augustin Târziu: despre „Pesimism“. Într'adevăr o lucrare foarte instructivă a fost aceasta. Ne-a arătat cu argumente atât din sf. Scriptură, cât și din filozofii lumesti, că ce este pesimismul și cum trebuie să ne ferim de el, ridicându-ne cu sufletul nostru peste toate greutatețile lumesti având nădejde și credință tare în atotputernicia lui Dumnezeu!

După acestea s'a discutat apoi cu mult interes atitudinea, ce trebuie să ia preoțimea și dascălimea noastră cu privire la alegerile dietale, ce se apropie. Dacă oarecândva am avut lipsă să ne strângem rândurile și să luptăm pentru izbânda steagului național, atunci azi îndeosebi să cere dela noi: „Ca preoți cu crucea în frunte!“; Deci să ne și facem datoria până la unu!!

Tot cu așa însuflețire s'a discutat și chestia despre contribuirea la „Fondul cultural“, ce s'a înființat în Blaj. Eră de crezut într'o vreme, că am ajuns pe povârnișul nimicirii totale și iată, că pe când toți ne părăsiră și pe când toți s'au fost conjurat în contra noastră, atunci ca un înger vine Blajul și înființează un fond, care a salvat situația atât de grea, în care ajunsesem!!

Deci ni-se impune datoria sfântă tuturor preoților și învățătorilor, de a conlucra la augmentarea acestui fond pentru ajutorarea școlilor noastre, căci: „mântuirea ta întru tine, și iarăș perirea ta din tine este“!!...

După toate acestea apoi se defige locul sinodului viitor în Sinteș; iar ca dizertante se angajază preotul din Șimand Ioan Turdeanu. Astfel apoi ne-am despărțit preoții și învățătorii acestui tract, cu buna credință într'un viitor mai bun și cu dorul de-a lupta tot înainte!!

— Un preot. —

Electorale. Se mișcă țara într'oplă fierbere electorală fiind. — Se mișcă și ai noștri, și putem spune, că începutul de luptă și însuflețire ne dă cele mai bune nădejdi pentru un bun sfârșit.

Fiecare din ai noștri să fie la postul său. Suntem la răspântii și dacă nu ne vom folosi de ocaziune eseriindu-ne hotărâți dreptul nostru de alegător vom fi împinși înapoi cu zeci de ani. Să respingem cu tărie și bărbăție orice slăbiciuni și orice momeală mergând pe calea croită de părinții noștri — calea progresului și a culturii românești. În aceasta țară voim să trăim ca români așa cum ne-a lăsat Dzeu, și e desertor și trădător acela, care necumpănind bine importanța dreptului de alegător și-l vinde altuia lăpădându-se de tradiția și de obârșia lui de român. — Nu vrem drepturile altora, dar pretindem să ni-se dea și respecteze drepturile noastre garantate prin legile țării noastre.

*

În cercul Vințului de jos Dr. Iuliu Maniu își va începe turneul său în 2 Maiu după cum urmează:

Luni 2 Maiu: Beșinău, Ohaba, Berghin, Hening, Straja.

Martți 3 Maiu: Hepria, Totoi, Dumitra, Drâmbar, Șeușa, Ciugud, Limba.

Miercuri 4 Maiu: Oarda de jos, Oarda de sus, Vinț, Cârna, Acmar, Răcătău.

Țoi 5 Maiu: Sărăcsău, Inuri, Ciora, Tartaria, Daia.

Vineri 6 Maiu: Cut, Conța, Drașov, Spring.

Sâmbătă 7 Maiu: Girbom, Vingard, Boz, Sângătin.

Duminică 8 Maiu: Doștat, Ungurei, Gusu, Alămor, Loamnăș.

Luni 9 Maiu: Mănărade, Cenade, Broșteni, Șoroștin, Tapu.

Martți 10 Maiu: Spătac, Lupu, Cergăul mare, Cergăul mic.

Miercuri 11 Maiu: Tău, Roșia, Păuca, Presaca, Bogatu, Armeni.

Zichy și naționalitățile. — Fiecare ministru și fiecare căpetenie de a partidelor mai mari a spus ceva și despre chestia naționalităților — și fiecare după capul lui, dar toți în același înțeles, că noi numai având cultură maghiară putem fi fericiți. — Dreptul la o viață națională exclusiv românească nici unul nu ni-l lasă.

A venit acum să spună și ministrul de culte, zicând între altele:

„În ceea ce privește naționalitățile, a zis ministrul cuitelor, principiul guvernului este, că trebuie să trăim cu ele în relații de prietinie. Să le împlinim pretensiunile îndreptățite. Ei, dar naționalitățile să nu uite că suntem cu toții cetățeni deopotrivă, și astfel nu avem numai drepturi, ci și datorii la fel. Chestia naționalităților am dori s'o remediăm prin o administrație dreaptă și sănătoasă și prin rezultatele nivelatoare ale culturii, ca astfel să apropiem naționalitățile de inima națiunii, să înțeleagă că sunt avizate la noi, că noi le arătăm dragoste și le facem avantajii, și alipindu-se astfel de noi din ce în ce mai mult în activitatea lor publică și politică, să se contopească cu noi și să formăm un singur trup și suflet.“

Aceste sunt niște vorbe stravezii și dulci — despre a căror valoare falsă vom avea ocaziune să ne convingem.

Noutăți.

Dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor noștri, sărbători vesele și fericite.

Din Arhidieceză. Nicolau Mărculeț paroh în Stenea a fost numit paroh în Șeica-mică (distr. Mediașului). Sever Frățilă paroh în Bologa a fost numit paroh în Cinfud (distr. Blajului). Iuliu Căpâlncean adm. parohial în B.-Sânniclaș a fost numit paroh în Vereșmort (distr. Arieșului). Vasile Crișan adm. parohial în Bagiu a fost numit paroh în Dumbrău (distr. Arieșului). Augustin Boțan paroh în Săcalul-de-munte a fost numit paroh în Dumbrava (distr. Reghinului). Augustin Pop a fost absolvat de parohia Ghirișul-român (distr. Cluj), și numit adm. parohial în Ugruț (distr. Dârgei).

Știri literare. Distinsul nostru colaborator pâr. Ioan Agârbiceanu, a scos în edițiunea Tipografeii „Neamul românesc“ al treilea volum din novelele sale așa de mult apreciate de critica nepărtinitoare. Acest nou volum de 328 pag. are titlul *Două iubiri* și se vinde cu 2 cor. Și în acestea novele întâlnim aceiaș profund spirit de pătrundere și analiză sufletească, aceiaș cunoaștere perfectă a naturii celor dela sate și aceiaș stil simplu, curgător și foarte natural. Noul volum a confratelui nostru e cel mai plăcut și prețios dar pe sf. sărbători. — La Baia mare a apărut cam de multșor un volum de versuri românești traduse pe unguște de Brân Lőrincz szamoszplaki gör.-kath. plébános și Révai Károly și intitulat *Román költőköl.* Sunt poezii mai ales din Eminescu, apoi Coșbuc, Vlăhuță, Goga, și alți autori, apoi balade populare și cântece vechi. Tot respectul pentru traduceriile dlui Révai. Dsa se cunoaște, că are suflet de poet, care pătrunde ideea ce a mișcat pe autor și apoi o redă, dacă nu traducând verbal, dar interpretând aproape perfect, gândirea originală. Pâr. Brân (de ce cu accent?) se încearcă a traduce verbal aproape, de aceea versurile sale sunt mai greoaie și mai puțin artistice. O comparație între aceiaș poezie tradusă de amândoi, învederează spusa noastră. Volumul costă 2 coroane. Nisuința traducătorilor merită laudă.

Primirea de elevi în școala c. și r. de cadeți. Pe anul prim a școlii c. r. de cadeți (infanterie) din Sibiu, să primesc cu începerea anului școlar 1910/11 (mijlocul lui Septembrie) aproximativ 25 tineri fizicește apti cari cu 1 Septembrie anul curent au împlinit etatea de 14 ani dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dânsii aplicare pentru chemare militară, și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire cari totodată cuprind și forma rugării se pot căpăta pe lângă trimitearea anticipativă de 45 fil. la școala de cadeți. Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la comanda școlii imediat după primirea testimoniului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în 8 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de emendare atunci trebuie să trimită un atestat interimar. Cererile necomplete, care să înaintează tocmai la terminul ultim, adecă 8 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în considerațiune. E de observat, ca cereri care intenționează obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a să înaintează necondiționat la ministerul r. ungușesc de Honvezi, pentru apărarea țării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny“.

Avis. Am onorul a Vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Huedin (Bánffy-Hunyad). Cu distinsă stimă Dr. Ioan Ember.

Mulțămîta publică. Cu ocaziunea balului aranjat în Blaj la 12 Februarie a. e. în favorul fondului din care se ajută *studenții bolnavi*, au sosit seara la casă încă: I. G. Babeș Azuga 10 cor., Dem. Radu 2 cor., I. Ioanovici Azuga 10 cor., I. Măndru 10 cor., Dna Fodor 4 cor., Moldovan 4 cor., I. Schneider 5 cor., I. Pojan 2 cor., Vasile Szmigelsk-Săncel 10 cor., G. Simu protop. Ibașfalău 7 cor., Fl. Tamaș Ibașfalău, 5 cor., G. Precup 5 cor., Ioan Pușcaș 4 cor., Ioan Dordea 2 cor., Fam. Russu Tân 5 cor., I. Neagoș 4 cor., Dna Oltean 4 cor., Dion. Trifan 5 c. Silv. Handrea 5 cor., Aug. Stupar 10 cor., V. Aron 2 cor., Iacob Popa 2 cor., Fam. Măcelar 4 cor., A. Folea 2 cor., V. Savu 2 cor., Oros, Vulper 4 cor., fam. Demian 4 cor., fam. Maniu 4 cor., Dna Bonfiniu 6, I. Mircea 5 cor., V. Barna 5 cor., Petru Moga 3 cor., Sim. Muntean 4 cor., I. German 1 cor., Adr. Nyerges 2 cor., Vas. Suciu 6 cor., A. Coltor 5 cor., Ana Boțan 2 cor., Dr. L. Enyedi 2 cor., Porf. Migia 4 cor., Al. Comșa 5 cor., Victor Muntean 4 cor., I. Săcărean 4 cor., Iuliu Albini Zlatna 10 cor., Nic. Frățilă Tîr 3 cor., I. F. Negrăuțiu 5 cor., Schiessl Carol 10 cor., C. Demian 4 cor., Sim. Băcilă 4 cor., G. Măndru 2 cor., Dr. C. Ordace 2 cor., Dr. I. Giurgiu 5 cor., I. Frâncu 4 cor., N. Chicidean 5 cor., G. Călugăr Ciotei 10 cor., A. Șerban 2 cor., Dna Vlăsa Săncel 10 cor., Victor Precup 5 cor., Dr. Cheresteș 3 cor., I. Moldovan 4 cor., St. P. 5 cor., Dr. Laurențiu Pop Abrud 20 cor., Carol Nagy 5 cor., Rudolf Rîțiu 4 cor., Aurel Velican 2 cor., Bôjthe Benedek 2 cor., Iul. Nistor 4 cor., Ana Raceu 2 cor., Iul. Pop 4 cor., A. Ieneșel 5 cor., Dr. Iustin Nestor 4 cor., I. Roșca 2 cor., Fam. Băciu 8 cor., Am. Grama 2 cor., Eug. Muntean 2 cor., Iun. Br. Hodosiu 20 cor., Dr. V. Nițescu 2 cor., Iul. Busoi 2 cor., Ferd. Kampf 5 cor., Ștef. Nyerges 4 cor., Dr. E. Solomon 6 cor., A. Zeiler 2 cor., Dr. Curta 5 cor., Letiția Dr. Oncu 10 cor., Getta Hodosiu 1 cor., Mih. Hodărnău Pata 5 cor., Art. Boer, Nagykászón 5 cor., fam. Călugăr 4 cor., Dr. Emanuil Doctor, medic Viena, a contribuit 20 coroane. Tuturora le exprimă mulțămîta fierbinte. Comitetul aranjator al balului.

Tuturor, cari au cercat să ne mângăie cu ocaziunea morții neuitatei noastre mame le exprimăm adâncile noastre mulțămite.

În numele fraților și a surorii mele:

Dr. Ioan Chirilă.

AVIS. EMIL FISCHER, fotograf din Sibiu în săptămâna după sf. Paști va face susceperi în Blaj. — Doritorii de a se poză să binevoiască a se însinua la „Librărie”, ca să poată fi avizați când va sosl. (30) 1—1

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 14—?

Bibliografie.

A apărut:

Procent, Promil, Interese, și Teoria conturilor curente, ediția a II-a de I. C. Panțu, profesor la școala superioară de comerț, o carte de specialitate. Prețul este 3 coroane. Cuprinsul este următorul:

Procentul și promilul. Terminii comerciali generali. Terminii pentru spese de afaceri, exprimate în procente. Calcularea procentului și promilului, privită din trei puncte de vedere. Procent și promil, *dela sută și dela mie, peste sută și peste mie, în sută și în mie.* Considerațiuni speciale la calcularea rabatului precum și la alte adaosuri făcute pentru prețul de vânzare. Calcularea intereselor obișnuite sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni și pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile. Divizori fixi. Divizori fixi, simplificați; numeri de interese. Scontul. Uzanțele mai principale de scontare în diferite țări. Multe exerciții de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard. Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Casele de păstrare postale. (Afacerile lor de cec și de clearing). Afaceri de cec și de gir la diverse bănci. Contractul de cont curent. Împărțirea conturilor curente. Cazuri ce au să fie trecute în cont curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă și calcularea intereselor dela o scadență la alta, metoda de scară, numită și hamburgeză și engleză. Cont curent cu articoli, cari trec peste termenul de încheiere (calcularea cu numeri roșii; retrograd și de scară). Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raționare și arătarea greșelii ce s'a făcut la calculare. Caz special, când și calcularea obișnuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raționare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli cari trec peste termenul de încheiere. Calcularea conturilor curente cu un procent schimbat în decursul unei perioade de afaceri. Calcularea proviziunii, a curtajului și a speselor. Foarte multe teme lucrate și exemple pentru deprinderi.

În editura „Minerva” a apărut:

Björnstjerne Björson. *Veselul ștregar* și alte șapte povestiri scoase din viața locuitorilor din peninzula scandinavă. Traducerea o datorim dlui Ciotori.

Em. Gârleanu: *Nucul lui Odobac* nuvele și schițe, cari toate dau dovadă de marele talent de povestitor a dlui Gârleanu. Remarcabile povestirile din lumea celor cari nu cuvântă, ca cucoșul, gândăcelul, muscu-lița ș. a. Reproducem o piesă în partea literară a acestui număr.

P. Dulfu: *Cântece și Povești.* O colecție diu publicațiile mai vechi ale autorului. Nu denoată mult spirit poetic, dar plac pentru chipul simplu, popular în care sunt scrise. La sfârșit: O furtună, piesă într'un act, scrisă tot în versuri.

M. Eminescu: *Articole politice.* Se reproduc pe 178 pag. articolele mai ales de polemică, scrise de Eminescu, pe când eră gazetar la „Timpul” și airea. Câte o notiță explicativă în josul fiecărui articol, n'ar fi fost superflu. Ea ar fi lămurit și ajutat mult cetitorului spre a cunoaște situațiile și împrejurările în care au fost scrise singuraticii articoli.

R. D. Rosetti: *La capătul pământului* note de călătorie dela București prin Hamburg la Svedia și Norvegia până la Capul Nord și Spitzberga. Observații individuale interesante, descrieri vii, împodobite cu numeroase ilustrații.

Din Biblioteca „Minerva” însemnăm:

Nr. 63. Virgil Caravitan: *Domnița Iliana* și alte povestiri scrise în un plăcut stil popular.

Nr. 66. Emii Zola: *Cum mor oamenii*, descrieri căutate și forțat meșteșugite spre a arăta totdeauna partea cea slabă în toate manifestările omenești.

În Biblioteca Teatrului național a apărut:

Nr. 6. Fr. Molnar: *Diavolul*, o piesă, care poate jucată să fie mai interesantă, dar cetită nui găsești noima.

Nr. 7. N. Pandele: *Ultimul Vlăstar.* Bucată cu sujet național. Acțiunea s'ar petrece la Cămpeni. Nu credem să poată fi des jucată. Are scene cu isbugniri naționale, dar în colo pare totul așa de forțat.

În Biblioteca Asociațiunii a apărut:

Nr. 36. *Floarea soarelui* o lungă și frumoasă legendă scrisă în versuri de Ștefan Căcoveanu.

La Vălenii de munte a ieșit:

Poezii de Eugeniu Revent. Versuri plăcute și curgătoare, cu multe licăriri de naționalism. Reproducem „Mureșul.”

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea unei sale de propunere în Bratfalău (Barátfalva,) posta Teke, prin aceasta să reacearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 300 Cor. la subscrisul oficiu parohial cei mult până la 13 Maiu 1910 la 12 oare amiază. Ofertele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminarul de spese și planul se pot studia zilnic în cancelaria parohială din Bratfalău și sunt aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 16 April 1910 sub Nrul 2748.

Licitația minuendă se va ținea în 14 Maiu n. 1910 la 10 oare a. m. în Bratfalău.

Bratfalău, la 20 Aprilie 1910.

Teofil Rusu,
adm. paroh.

Iosif Suciu,
curator.

(28) 2—3

Nr. 35—910.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la repararea și legarea cu fier, a bisericii gr.-cat. din Săbadul-de-câmpie (Mező-Szabad) p. u. Mező-Csávás, prin aceasta se reaceară să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 180 cor., adecă una sută optzeci coroane la Curatorul bisericii gr.-cat. din Săbadul de câmpie cel mult până la 15 Maiu 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2555 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Săbad între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m.

Licitația publică să va țineă la 15 Maiu 2 oare p. m. în sala școlii locale.

Săbadul-de-câmpie, la 18 Aprilie 1910.

Nicolau German, **Petru Pogăcean,**
paroh gr.-cat prim curator.

(27) 2 3

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFANTA ȘI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se afle de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 210.

Fă atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete **START** antinicotin

dacă arde un tub gol START și aseamănă cenușa acestuia cu a ori cărnii alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecare, că influințează excelent asupra sănătății, și nu uscă gâttelejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se afle în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

(16) 8 10

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voeyed, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se afle de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő Könyvecske** — Indica pentru școlile populare primare. Costă leg 30 fil. + 10 fil. porto

Se afle de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj — Balázsfalva.

Prima pepinerie de viță de vie pe
Târnava.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liherează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritabilitatea speciei.

— Binevoiti a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se afle epistole de recunoștință din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuti, verbal sau în scris, despre vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.

(57) 20—20

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIIU ====

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

==== recomandă ====

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☛ **Asigurări pe viață** ☛

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035-51
Stărca asigurarilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,043-412 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	10,847,132 =
	„	2,309,387 =

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 15—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medallă cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
==== clopote a lui ====

ANTONIU NOVOTNY

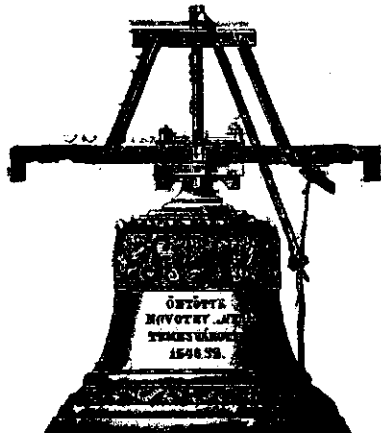
în Timișoara-Fabric

(3) 15—52

☛ clopotele gaurite ☛

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de țesă de metal.

Prețurânturi ilustrate se trimitt la cerere gratuit și franco.